

16. IV. 1887.

9 ir 10 . num.

LETUWISZKASIS BALSAŠ

redomas Jono Szlupo,

iszeina trissyk ant mėnesio; kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auropoje du 1^r
pusę dor. Atskiras numeris 7 centai. Už coli apgarsinimu ant metu 10 dor.
o wieną syki garsinant 20 centu už kožną eilę.

Entered at the Post Office at New York as second class matter.

TREČZIAS

METAS.

NEW YORK.

Adresas Rėdystės: Jonas Szlupas, 197 Orchard st., New York.

AGENTAI L. Balso: Szenandoryje M. J. Andriukaitis, M. Janczaitis, Baltimorėje W. Senkus, Clevelande J. Almonaitis; Jersey Cityje Kazys Gilus, Wiljamsburge W. Matulewyczius; Naujorke P. Pasiackas ir W. Džiankauskas; Brukljne R. Paškauskas, Waterburyje ir Union Cityje K. Baltrukoms ir Sadlauckas; Mahanoy Cityje Milauckas, Ausziura ir Budwėža; Wilkes Barreje J. Aleksaitis.

MAX REESE

21 S. Main

SHENANDOAH Pa.

pardavėjas likieriu ir cigaru, yra podraug wisatiniu AGENTU dėl wisu garlaiwiu Hamburgo, Brėmos ir Antwerpos siunczia piningus i wisas dalis Rusijos, Wingrijos, Lenkijos ir Lietuwos už pigiausia prekią. Nėkas czia nebus prigautas. Gywenu pagal banką.

ITURIS 9, 10 NUM. L. BALSO.

Szernas. Tėwyniszki balsai, ĩ. 115 ir 131. A- isz B. Jonas Juszkwyczius, ĩ. 123. P. Bewardis. Dėlko musu jawai atpigo ir gali buti dar pigesni, ĩ. 125. P. Lutas. Motiejus Puiszys †, ĩ. 131. X. Gromata isz Łuksziu ĩ. 132. M. Juszka. Isz Szenandorio, ĩ. 133. Naujienos, ĩ. 134.

Užmokėjo už L. Balšą: P. Grusz \$ I.50, K. Smakowski \$ I, A. Stacziokas \$ 2.

Atsakas Andriukaiczui: No Butkwycziaus neatėjo nei jokia žinia apie susirinkimą kuopos susiwiennyjimo.

Atkreipiu pasargą brolu lietuwiu gywenancziu Szenandoryje ant apgarsinimo M. Reesės, kuris kaip asz patėmyjau yra teisingiausių agentu Szenandorio mėste ir parduoda szifkartes antiwairiu laiwu pigiaus neigu Bobina, Raisa^s ir kiti. Persiludykite ir jus, brolai! Widutinis lietuwis.

Rėdystė L. Balso pradėjo pardawinėti szifkartes, mainyti piningus, tuo siuntinėti i Auropą ir tt. Žinote, brolai, kad swetimi žmonės tankei apgauna musu wiengenczius; dėlto mės dabar dėl gero sawo wiengimniecziu isitaisėme agentūrą, ir tikiamėsi, kad lietuwininkai reikaluose kelonės i Auropą ar isz Auropos i Ameriką ar reikaluose siuntimo pingu kreipsiesi prie musu, kurie teisiausei ir pigiausei tuos dalykus parupinsime. Dėlto, brolai, neužmirszkite prilaikyti rėdystę L. Balso ir tame.

J. Szlupas.

Rėdystė L. Balso tapė perkraustyta ant: Orchard st., No 197.

TEWYNISZKI BALSAM.

II.

Susipraskiame!

Etnograpiszki rubežei musu tautystės, musu no amžiu tėwynės, yra išsiplatinę dvejose walszijose. Waldžią ant musu laiko dwi tautos, prigulinčios i dwi dideles gimines Auropos tautu: wokieczei ir rusai. Rytiniu Prusu pawietai: Łabguwos, Wystritzo, Gumbinės, Gałdapės, Pilkalnio, Stałupėnu, Tilžės, Ragainės, Pakalnės, Szilokareziamos ir Klaipėdos tai musu tautos Prusuose tėwynė, nors jau pawietuose, tolaus i wakarus nustuntuose, musu šodybos iszretintos tapė per wokieczius. Czionai gywena apie 200.000 lietuwiu. Wyresnybė Prusu yra teisingesnė dėl musu negu wyresnybė rytinio susėdo, kurs pats sawę garsina apgynėju smulkesniu ir silpnesniu tautu, bet wokieczei patys stowi augszcziaus kulturiszkaui ir tartiszkaui, lygei wokiecziu cėsorystėje ant 45 milijonu gywentuju randasi swetimu gaiwala nedang daugiaus kaip trys milijonai, iszmėtyti parubežeis, be sneigos ir susipratimo tarp sawęs, o kaip tarp lietuwiu su lenkais, nors rubežei ju susieina, bet wietoje gelbėjimo wieni kitiems patys waidyjasi ir neužkentimą rodo, kuris ant nenaudos abiems gaiwalam pareina. Jei 2 milijonai lenku, kuriuos paspiria parlamente wisos opozicijos partijos, su sawo senesne ir augsztesne kultura, sawo didesneis turtais, neistengia apginti sawo tautystės, arba sunkei wisomis sawo sylomis wos stengia už ją kariauti, tai ką gi kalbėti apie žiupsneli izolawotu lietuwiu be wienybės ir sutikimo tarp sawęs, negalincziu laukti swetimo paspyrimo, nės tasai yra užsipelnomas lygiu paspyrimu kitu. Augsztesnė kultura wokiecziu, ju turtai, prie musu nesusipratimo ir tamsumo prarys mus tautiszkaui ir be neteisingumo ir priespaudos istatymu, kaip tai darosi Rusijoje. Geidžiamie tikrai, idant ir tasai žiupsnelis musu broļu Prusuose nepražutu, arba jei jo apginti jau nebutu galima — idant myris pareitu kuomi wēlausei, idant myri nustumti galētumėme už trisdeszintis rubežiu, bet prie szios dienos musu gywenimo ir pasielgimo — ar gi tai yra galima? Eilėje smulkiu slawiszku gaiwala, apsėdusiu no Elbos iki musu tėwynei, wokieczei isznaikino bewek wisus, ne tuomi kad jie butu dutesni, bet sėdami nesutikimą tarp pacziu slawiszku gaiwala: pergalėjo ir isznaikino slawus sylomis ju pacziu; o tie esdamiesi tarp sawęs ir nykdami nesuprato reikalo susipratimo ir susidrauginimo dėl lengwesnio wienybės apgynimo sawęs no prapulties. Tokiu pacziu budu keletas szimtu awanturistu Kortezo ir Pizarro pamuszė pāczias, turtingas, galingiausias ir kulturingiausias walszijas Amerikos, Meksiką ir Pėru, isznaikino galybę tautystę ir kulturą wietinę, sylomis pacziu szendien isznaikintu tautu. Ateitwė sunkei koroja tuos, kurie pereitwėje tikrais ke'ais waikszeiotu nemokėjo; rodo tai mums aiszkei istorija isznykusiuju arba kėlimuose esancziuju tautu. Jei tautiszkas isznykimas lietuwiu ir Prusuose ateis greicziaus ne kaip galima butu norėti, reikės už tai kaltinti pirmiausei waldžią rusu, kuri smaugdama sawo lietuwius nepawelyja jiems eiti i pagelbą silpnesniems skaitljuje brołams Prusuose, paskui jau ir wadowus tautos, jos apszwiestunus ir publicistika, kurie nemokėjo tarp tamsesniu wientaucziu pakelti dwasę tautiszka, ar wadždiodami juos klaidžeis kelais naikino nenaudingai pajiegas ir stiprybę tautos. Kožnas gauna toki užmokesni, koki užsipelnė; nors wisi ant lupu turi žodi: t e i s i n g u m a s, bet nėra ant swėto jo, jis priguli tiems, kuriu kumsczia kieta ir druta; kumsczia ir twirtybe yra teisingumas tiktai gaunamas; kas to nemokės iszdaryti, tam kaipo užmokesnis priespauđa yra paskirta. Jei

lietuwei buvo ir yra prispaudime, jie patys savo padėjimo yra kalti, nės tie, kuriuos už neprietelus laikome, tikrai mokėjo sau naudoti musu paikumą. Kad nebūtu naudoję wieni, tai naudotu kiti, nės nėra įainės ir gero buwimo paikum ir tinginiui ant swėto. Gamta, istorija užmoka wisiems pagal ju uždarbi: kuomet tikru reikalū kelais waikszeziojantieji kyła augsztyn, guzinėjantieji puola žiamyn, isz ko iszmintingesni naudoja, tai jiems yra užmokesniu už iszminti. Ateituwę turi tikrai tautos, savo reikalus ir kelus suprantanczios. Kas-gi szendien isz musu, matydamas padėjimą savo tautystės, drystu sakyti, kad mės tikrai savo reikalū kelais waikszeziojame? tolaus, ar-gi ne lygei klaidžeis takais stumiame wežimą tautiszko gywenimo? Nesiekiamo jau apie klaidas tolimos pereituwės, už kurią jau turime užmokesni, ir gywenimo lietuwiu po wisą swėtą iszmetytu, — peržiurėjimas to per daugel isztęstu musu rasztą, bet tikrai Rusijos Lietuvos, kur tikroji musu tēwynė, nes kada czion tautystė nusistelbs, jau Prusuose bus isznykusi, imkiamo tikrai czesus nog iszwalnyjimo nog baudžawos, no kada akis pratrbynėme. Czėse lenkmečio 1863 m. wyresnybė rusu iszwalnino mus no baudžawos ir apdowanojo, nors už dideli užmokesni, žiame ne savo, ne isz meilės dėl musu ar jausmu teisingumo bet dėlto, kad tomis dowanomis norėjo mus pakelti priesz lenkus, dėl pergalejimo taju mės rusams reikalingi buwome, bet tos savo wertės mės tasyk nėsupratome. Wyresnybė aiszkei pamaczinsi musu artiregybę ir pradėjo no to laiko spausiti tautiszka, kada ne-kada, dėl užmigdymo proto, glostydama musu sawigarbystę. Lenkmetyje protestai musu butu stojęsi garsus ir butu buwę iszklausyti norai, bet mės tylėjome, nei garo isz lūpu neiszleidę, laukėme, kada už savo dorybę užmokesni gausime, kada užžydėtu dangiszkoji teisybė, bet koki waisiu tas žiedas iszdawė, szendien jau aiszkei malo kožnas, nors kiek-tiek praszwiestas žmogus. Nesakome, kad tasyk mums reikėjo draugiszka, lenku laikytiesi, nės ir draugystę musu butu pergaleję, nors su didesniu kasztu, nors nėko ir nebutumėme daugians nužadę kaip nužadėme szendien; nės nors nėko nekalti, bet smarkians už kaltus nukoroti esame; wienok mums reikėjo sunaudotianuometini savo padėjimą ir padiktawoti prekę, už kokią norime parduoti savo dorybę dėl nandos tautystės. Jei mums nėkas nėko dykai neduoda, tai mums dawinėti mažians priguli, nės mės mažians turime. Deputacijos walsezioniu iszsiustus isz kožno walseziaus pas Murawjową nedryso jam savo norus ir reikalawimus pasakyti, kurie tasyk butu buwę iszpildyti, tikrai pakarnei lenkdami gūwą, kaip ir senians tokios pat deputacijos Wilniuje lenkė priesz szwiesę galybę Napoleono I, su didžiu pasistelėjimu klausėsi tikrai norū ir paliepinu Wilniaus diktatoriaus, nedrysdami ir lūpu atwertti, priesz taip dideli poną. Už tai tas ponas liepė deputaciją per tris dienas wedžioti po mēsto bažnyczias, kurias ir be prawadyriu deputotai patys surasti galėjo. O tai ir wisi waisei ir nauda isz kelonės deputacijos. Te sylė, kad negalima yra reikalauti, idant wos iszwalninti no baudžawos ir skaityti nemokanti deputotai walsezionis (intelligencijos tarp ju nebuwo) suprastu reikalus tautystės tolesnėje ateituwėje, bet kodėl apszwiestunai ano lauko nepamokino waziuojanczius wientauczius, kodėl neiszaiszkino, kaip kalbėti ir ko reikalauti? Wienaitine lietuwiszka intelligencija tame laike buwo dwasiszki wadowai tautos — kuningai. Nors mums tai skandū, bet teisybė nesiduoda slėpti, kad kuningai musu, nors gimę isz lietuwiu tēwn, gal buwo gerais tarnais Rymo, bet lietuweis, su mažu iszēmimu, nebuwo jie rodosi nėkada. Mums rodosi, kad meilę tautystės, su meile ir prisakymais Diewo, draugę ir su tainawimu Rymui galima yra sutakinti, kad tikrai kuningai norėtu diano pildyti kaltes dėl Rymo, prisakymus Diewo su meilė tautos, isz kurios patys iszdygo. Gal butu paskui atėmę tai, ką galėjome tikrame laike iszderėti, bet

matydami, kad suprantame savo reikalus ir juos branginame, nelatu drąsę atimti visą ką sykiu, kaip dabar padarė. Szendiū jau kitolias laikas, kitoks padėjimas wyresnybės, ji nereikalauja jau už dorybę mums mokėti, nės gali jau paliepti, idant drotamėme; musu noru jau neklusys, be reikalo preszgi-niuotumėme ir aszaras lietumėme, nės preszgiunybės tiktai drutuju kiausio, o protestai silpnuju yra iszjuokiami arba draudžiami. Wyresnybė matydama nesutikimą ir tolinimą prispausta tautu wiena no kitos spaudžia drąsei wisas paeilui, nės kožna isz ja per silpna, idant drąsei presz neteisingumą sziansz-tiesi galėtu; apiedraugiszką balsą wisu nėra ką m'slyti, prie ju nesutikimo, be sutarties, be pažinties ir pažinimo reikaju ir noru wisu. Lietuwininkai laikydamosi toli no maiszto 1863 m. laukė už wėrnųbę sau prigulinezio užmo-kesnio, bet kada jo wietoje pralėjo siekti mus prespauda už musu tikėjimą ir kalbą, mislyjome, kad wyresnybė neko apie lietuwystę nežino, ir mums no-rint parodyti sawo skirtumą no lenku prasidėjo užrubežiniuose laikraszeziuose, nes tėwynėje jie uždrausti, waidas su lenkais, nors ezionai kožnas jau szendi u suprauta, kad waldžia isz ranku lenku iszweržta, kiti spaudėjai su skaudesne ranka ją laiko, lenkai ir norėdami mus spauti ir prie didžiatysios neužkantos pikto nedang gali padaryti, bet sutikime sylas musu kaipo ir sawo padidinti galetu. Wyresnybė siandydama wienus presz kitus i kumszeią juokiasi ir spaudžia kuomi drucziaus ir sunkiaus: wienus kaipo apgynėjai, kitus kaipo maisztininkus. O tai ir waisei isz nesutikimo, tai musu nuopelnas. Latwei pradėjo waidas su wokiecziais, wyresnybė iszgirdusi skundus latwiu berots su-trumpino waldžia wokiecziu, bet drange sutrumpino ir tautiszkas tiesas latwiu, matomai idant tuomi paristu tautystę sziu paskutiniu. Tą pati matome tarp estu ir wokiecziu, tarp suomiu ir szwedu, tarp ormianu ir gruzinu, tarp Mord-wos ir tutoriu ir taip tolaus iki galui. Kada wisos smulkios tautos siundoms tarp sawęs edasi, waldžios spakainei renka waisiu siundymo; spaudžia wieną edancziasi wis sunkiaus. Waidas lenku su rutenais Galicijoje, taip lygei ir wai-das lenku su lietuwais Amerikėje atsiliepia skaudžei ir nenaudingai gywenime sztu tautiszku gawalu Rusijoje, ir ezionai palieja tarp ju neužkanta ir neuži-tikėjimą, nors ezionai wisi lygei prispausti. Nesutikimai ir waidas tarp sawęs silpnuju gawalu Rusijos — tai smako duatys, pasėti waldžiomis dėl iszsinai-kinimo tu smulkmenų; nesutikimai tie ir daro taip skaudžei kumszeią spaudžia-czią, duoda twirtybę neteisymbi ir ją didina. Kožna isz tu tautu, paskyrimu painta, per silpna pati idant presz neteisymbę ir prispaudimą stoti galėnu, o da ir taip daug sylu sugria waidas su wėjinėmis melbycziomis, taip kad presz tikrają neteisymbę, presz tikrus ir baisi usius neprietelus tautystės per menkos lieka sylos, idant ju spaudėjai galėtu bijoti; o be baimės ir klausyti nenorės. — Rusijoje aut 100 mil. gywentuju yra 45 mil. prispaustu, t. y. be mažo puse gy-wentoju; ir eilese pacziu rusu rasis 10 mil. wisoku sektantu, kur e neturi nei jokio reikalo ir priezasties garbinti tikėjimiszką toleranciją sawo waldžiu; lygei eilėse pacziu rusu tarp apszwiestunu rasis daugelis tukstaneziu tokiu, kuriu sažinė dar neapmirė ir kurie wisiszkai nepritaria neteisingumui wyresnybės. Prie draugiszko suartinimo tu wisu gawalu iszpuiltu pajiega didesnė preszgi-niuojancziu ne kaip spaudėju; o kas isz tos pajiegos, kada ji miega arba pati sawę eda!

Kolek galėjome tikėtiesi, kad su Rusijos waldžia galima susitarkinti, kad ji supranta reikalą teisybės, galėtome tuis keleis kaip iki sziuolaik waikszezi oti, bet pasibaigiantis jau ketwirdalis amžiaus eilu uždraudimu, repressiju, su-siaurininimu, neiszpildytu žadejimu, melagingos meilės ir brolystės, kur szau-kiams brolamis tiktai wieta turnu dykadirbiu paskirta, kožnam lietuwini kiek norint žiurineziam parodė, kad sutartis su tais baiseis ponais negalima, ir

dėlto reikia apriukti kitokius kelus i teisingumą ir naudą vedancius. Nors simpatija ir užtarimas swetimū užrubežiniū tautū galėtu buti gailžiama, bet ant to wien atsispirti nėra galima. Simpatiją reikia užsipelnyti, o užtarimą rodo tiktai tąsyk, kada per tai nori wyresnybei walstijos koją pastatyti arba akis jos atkreipti kitur. Užtarimo swetimū negalima pagal sawo norus tikėti, užtarti mus tiktai tąsyk, kada mės reikalingi butumėme jiems darbą palengwinti arba ir su wisu atlikti, ir tai dar newisada gautumėme prigulinti užmokesni. Nors užrubežio simpatija dėl musu nebutu wisai be naudos, bet dėl jos užsipelnymo nėra nepadarėme ir nedarome. Simpatija yra gaunama tiktai per pažintis, bet ką mės padarėme, kad apie mus užrubežeje žinotu, ar platinome žinias apie sawę? Ne! Jei mus nors kiek kur pažysta, tai ne per musu darbus, žinias ir garsus apie mus swetimi platino, pagal sawo nužirėjimą, tankei ne be politikiszkos linkmės. Nerandame mės kitokiu keliu dėl tautiszko iszganymo netiktai sawęs, bet wisu smulkiu gaiwału Rusijos, kaip angsztoje dr ugyst je, brohszkame susiartinime dėl apgynimo sawęs; nėra nors Rusija ir butu priwersta užžiurėjimą sawo waldžios perdėtinū palengwinti dėl nekuriusz eilės tu gaiwału, tai ir tąsyk ji neduoda nei jokio patikrinimo, jog ryto dar kumszia sawo juos skaudžei nemusztu. Saugotą ir Diewas saugo, dėlto reikia mums saugotiesi ir stiprybę tarp sawęs iszlibti. Negalima yra pawelyti, idant nors wieną koki nors gaiwałą suglemžtu, nės per tai twirtybė wisu susimažintu; reikia dėl apgynimo sawęs ateituwėje sunkiame priepuolyje netik sawę gelbėti, ber ir kitą nors toli no musu gywenanti gaiwałą, nors tasai galėtu buti newienam isz musu nemiėlu, nės jisai reikalingas del padidinimo musu twirtybės. Jei bijomėsi tautiszko ir tikėjimiszko isznykimo, jei geidžiamė ir ekonomiszko pasikėlimo, susipraskiame!

Par ce symbole d'esperance
Mon oeil mourant veut s'attacher,
Je vais monter sur la bucher —
Et pourtant j'ai sauvé la France.

Teisybė, mės ir kiti prispaustieji neturime sawo rankose pulku ir korpusu kareiwu, neturime ir sotniū kazoku su kanczeis dėl paspyrimo sawo noru, bet juk mės ir nenorime kaipo neprietelai walstijos del jos naikinimo kariauti, bet norime tiktai prigulinezio teisingumo dėl musu. Apturėję tai, kas mums tikrai priguli, paduoti galime ranką szios dienos spaudėjams, be jokio piktumo, ir tolaus drauge *lygus su lygeis ir watni su walnais* dirbti ant garbės wisu susidrauginusiu brolystėje tėwy.ės.. Pastatę twirtai sawo esybę galėsime minėti kaltes pereituwės wienū ar kitū musu draugu, bet dabar pajiegos wisu ir iszmintis reikalinga dėl apgynimo ateituwės. Suprantame, kad negerai yra walstijoje, kada widuryje jos reikia wieniems kariauti priesz neteisingumą kitū waldžią turincziū; dėlto tikrai norėtumėme susitaikinti su rusais, prie noru wienok ju, kurie negali arba nenori suprasti reikalus ir norus kitū, susitaikinimas rodosi negalimas. Norai garsinami laikraszezinose rusu, kalbose perdėtinū waldžios, yra tokie, ant kuriū nei wiena isz tu silpnu tautū nėra negali tikti, nės sutikimas butu tai kartuwės dėl pacziės tautystės. Be reikalo samdininkai rusu: Skrejszowski ir Żywnyj tarp ezeku, Płoszczanski ir Dobrjanski tarp rutėnu et tutti quanti mokina menką skaitlu sawo klausytoju taikintiesi su norais rusu, isznykti kalbiszka ant naudos sawo liepėju, nės tiejie norai prieszingi yra prigimtiems jausmams žmoniu ir tautū wisu swėto, kariu-janczio už sawo esybę. Koznami sawo tautystė yra brangi, brangi ir kalba tėwiszka ir tikėjimas ir tt.; jei kas apveizdos yra apsu lytas ant isznykimo, tai jam nėra nei jokio reikalo labiaus didinti galybę rusu ar wokiecziu, kada žbidwi szios didelės tautos to paczio isznykimo reikalauja. Kolek galima, koznas no praryjimo ginasi ir gins amžinai, wis tiek kas ji praryti nori: wokietis ar

rusas. Isz wisu Auropos walstiju nėra kitos, kuri taip be priežasties myniotu sawo wakarykszczius pažadėjimus, kurioje dewyza: *spika prieš tiesą* labiausiai prisilaikytu dėl silpnu sawo tantu ir, jei gali ką, užgrėbtu, kaip kad Rusijoje. Rodo tai aiszkei pereitawė. Aleksandras I, teisingiausias isz wisu Rusijos imperatoria, perreformawojęs Wilniaus uniwersitėtą, augszcziausiamė paliepime augszcziausiamė paliepime 1802 m. prisako: *Taip apdowanojęs sawo dosnume ir perreformawojęs pagal pirmiausias pauweisdas tokio budo irėdniu garsuji Wilniaus uniwersitėtą, ant amžinu gadyniu palieku jiji prilankumui ir atminimui sawo ipėdiniu.* Užstojo ant sosto Mikalojus, ir isz prižadėjimo *ant amžinu gadyniu* nec locus ubi Troja fuit neliko; užgrėbė ir stipendiszkus fundus isz priwatiszku užraszu wietiniu gyweatoju. Stipendiszki užraszai dėl kataliku yra ir prie Warszawos uniwersiteto, bet wisos didesnės stipendijos isz tu užraszu duodamos yra nekatalikams. Užgrėbė turtus Lenkijos ir Lietuwos, kureis laikėsi geradaringos irėdnės, kasmet mažinojoms paszalpą, kolek su wisu neatėmė. Ji nepaguodoia ir turtu wisu priwatiszko: 1773 m. brolei Zalaskėi padowanajo Warszawai sawo garsu kningyną, kuriame buwo 300.000 tomu kningu ir 10000 brangintinu rankraszcziu; o 1795 m. kningyną, turtą mesto Warszawos, iszgabeno i Petropilę, kurs ir stojosi pamatu garsios szendien Cėsoriszkos Petrapilės biblijotekos Pradžiajos, kaip matome, yra wagyste priwatiszko turtu. Taip stojosi su Wilniaus kningynu ir su retesneis daigtais Wilniaus muzėjaus, padowanotais mėstui per Eust. Tiszkwyczin: iszgabeno unikatų ir brangesnins daigtų i Rumiancowo muzėju Maskwoje. Iszreiszkimas wisu myniojimu prižadėjimu bei tiesu ir kaleziu wyresnybės Rusijos prieš silpnuosius per daug mums wietos užimtu, nės jomis tomus pripildytum. Pamodami ant kėlu atsitikimu norime tikrai parodytu, kad nei jokie žadėjimai rnsu silpnieiems neduoda patikrinimo ju iszpildymo, kad pasitikėti ant tu žadėjimu negalima. Iki prispaustieji nemokės tarp sawęs iszdirėti prieszingą pajiegą, tolek negali laukti pagerinimo sawo tautiszkos esybes, g eicziaus tik sulauks nauju uždraudimu, susiaurinimu tautiszku tiesu, naujo neteisingumo; arba szendien duotą ryto atims. Wienok ant kaip szlubu koju ta prieszinga pajiega stowi, kaip-gi knidžėi mės ją parengti norime! Kada lenkus ar žydus spaudžia, newienas isz lietuwiu nemoka ir užslėpti sawo džiaugsmą. Suprantame, kad prie spaudimo lietuwiu lenkai negali kitokais jausmais hetuwiams mokėti, nės atmena waidus gywenime ir literaturoje ir negali užmirszti nereikalingus, tankei neteisingus kaltinimus sawęs. Nėks nenori suprasti, kad ta pati ranka, spaudžianti szendien lenką, kada juos sutrems, ir lietuwiu nepaliks, bet tuomet jau nebus galima tikėtiesi paremimo ir pagalbos no sutremtu lenku. Iygei po sutrėmimui lietuwiu spaudimas lenku butu didesnis ir baisesnis. Žydai mažiaus gali turėti sympatijos, bet priesz ju eksploatacija gintiesi nėks mums neuždraudžia, dėlto jie yra mažiaus blėdingi ne kad tie, kurie iszduotais istatymais ir gintiesi mums uždraudžia. Žydai gali neturėti sympatijos, bet gali buti mums reikalingi dėl padauginimo musu twirtybės, jei ir su jais butu galima susitaikinti. Padėjimas lietuwiu yra nenadingiausias, nės jie netaip turtingi kaip kiti, nei kulturos nei tautiszko supratimo nepakėlė taip augsztai; nėra tarp ju pacziu wienybės, pacys yra pasidalinę i neprietelingas eiles. Wisas rokundas sykiu atlikti nėra galima. Iszmintis liepia pirma mokėti didesnes, nės tos yra baisesios, mažesnes galima palikti tolesniam laikui, nės už jas musu turtu neužgrėbtu; palikdami didesnes tolimesniam laikui palengwintumėme piktamjam besocziui wėrininkui atėmimą musu turtu. Gywenime musu kas gi yra baisesias, besocziausias ir be szirdies wėrininkas? Lenkai, žydai ir kiti musu kaimynai, kurie neturėdami sawo rankose waldžios nėko *jure caduco* atimti negali, ar rusai su sawo wyresnybe, istatymais uždraudimais, militariszka spēka?

Lenkai, žydai ir kiti negali mums taip, kaip daro rusai, uždrausti ginti savo tautystę, bet drauge visi turime tokias pat rokundas su neteisingumu rusų, su dewyza waldžios: *hic volo, hic jubeo*. Priesz saikstymus lenku ir kitu jiems paweidžiu galime patys sawę apginti, o priesz siekimus Rusijos, palikti wieni, su waidais tarp sawęs, nėko nepadarysime. Atmetame žmogystiszkus mėgimus ir nepatiktumus, nės dėl jausmu szirdies nėra wietos gywenime ir politikoje; wietą jausmu czion turi užimti iszmintis ir supratimas reikalo. Lenkai, žydai, latwei, wokieczei, ėstai ar kiti gali buti wienam ar kitam isz musu nesympatizski, bet ten kur esybė tautos ir jos laimė reikalauja ju draugybės, argi galima stumti sawo tiktai antipatiją, ar-gi tinka sawo jausmus rodyti priesz reikalus wisos tautos, kur ne wienas, bet milijonai žmoniu yra. Waidas prispaustuju tarp sawęs jiems patiems nenaudingą ateitwę kloja. Wedžiojantiems kelais waidystos ir nepakantos, wis tiek katroje pusėje jie randasi, sėtojams nesutikimo, galime tiktai priwesti žodžius isz baikos Krasickio:

Dzieci! przestańcie, bo się źle bawicie;

Gdy jednym to igraszka, nam idzie o życie.

Nesutikimai ir waidai prispaustuju, kur norint jie atsitinka, ir nenoras suprasti drangiszką naudą, atstumia galėjimą reikalauti teisingumo ir pagewnimo tautiszko padėjimo gal ant amžiu atgal; o per tą laiką kas su tautyste gali atsitikti, ar jos pajegos ir skaitlus nesusimažius? ar neisznyks kokia isz silpniesniuju, ant kurios paskui jau tikėtiesi nebus galima? Kodėl-gi szendien mės negalime sutikti, kodėl waidyjamėsi ir kolojamėsi? Kieno tuose atsitikuose kaite? Waiduose lietuwiu su artimiauseis kaimynais lenkais, su kureis nėra szaip - taip pasipažystame, nesakome, kad kalti butu tiktai lietuwei bet kalti czion ir lenkai. Ar ne laikas jau suprasti, kad waidas ir kolojimai wieni kitu žada ilgesnę ir sunkesnę ateitwę? Norėdami waidytiesi žinokiamė isz tikro už ką mės waidyjamėsi, nės wieniems ir kitie us gužinėti netinka. Rusijos lenkiszki laikraszcziai (raszanziam jie wisi yra gerai pažystami) nekela wanos priesz kilimą letuwin, greicziaus, nors retai, sympatizskai apie mus atsiliesia; lietuwiszkus wėlei laikraszcziaus, per geradarystę wyresnybes, yra turėti czionai uždrausta. Waidas auga ir žydi labiausei Amerikoje; jei randasi kada ir Rusijoje norai juos pasėti, tai sėja juos Amerikos raszėjai, kaip tu darė Pawłowski, 'Krajuje', neteisingai kaltindumas Szlupą. Jei waidas už Atianczio neatsilieptu pražutingai gywenime lenku ir lietuwiu Lietuwoje, jei tiktai Amerikoje butu tėwynė lietuwiu ir lenku, mės neszauktunėme; palaukite! bet iszeiga tu waidu ateina ir pas mus, silpnindama ir taip silpnę musu padėjimą, o tikiamė, kad ir lenkams naudos neatnesza; dėlto negalime juos girti ir apie juos tylėti.

Mės lenkams kėlu nėkur neužstojame, bet džiaugiamėsi, kada jie rodo gywybę ir stiprybę, nės tikiamė, kad prie ju stiprybės ir mums bus lengwiaus. Rodosi, kad ir lenkams pritaktu lygei džiaugtiesi isz apsiųjautimo gywybės tarp lietuwiu, kuriems pasikėlus, ezėse reikalo ir galėjimo, rastu tarp ju padėtojus sawo reikalams. Skaudu mums lygei, kada wietininkai pergywenusios sawo amžiu diduomenės, Brunskei, Mycielskei, Potockei, Działynskei ir tt. parduoda tėwiszką žiamę wokiecziu kolonizacijos komissijai, idant ant sykio kuomi daugiausei pinigų sau painiti, nemislydami apie tai, kad tais sawo darbais baisei silpnina padėjimą sawo tautystės kuningaiksztystėje Poznaniaus, ir kad ateituwėje gal waikams ju iszpułs pas wokieczius bernauti, kada szendien gautus pinigus, kaip kalbėjo Bismarkis, pražudys Monakoje. Lenkai sawo eilėse, mums rodosi, tokiu sawo sąnariu reikalauti negali. Taip-gi mums skauda, kad ir Lietuwoje kasmet Wilniaus Bankas szimtais lenku rankose esanzciu dwardu parduoda. Skauda tai mums gal ir ne isz meilės dėl lenku, bet

dėlto kad tai liepia mums noras užlaikymo savo esybės, nės greičiaus ir pigiaus mės galime susitaikinti su prispaustus lenkais kaip su wisap užstojamais atėjunais, kurie lenku wietą ažiama ir kurie drange su neteisinga wyresnybe spaus paskui lygei mus kaip ir likusius susilpnintus lenkus. Ieisdami tarp sawęs tokius atėjunus patys didiname stiprybę spaudėju. Mės nenorime, kad lenkai stotوسي lietuweis, bjaurėtumėmesi tokiu lenku, kuris sawo kalbą ant lietuwiszkos permaintytu, taip kaip bjaurimėsi tais lietuweis, kurie užmirsztu kaltes dėl sawo tautystės swetimiems tarnaudami prieszai sawo tewiszką tautystę. Skanda mums tai tarti, bet tokiu lietuwiu daugelis yra Dėlto ko-gi mums waidytiesi? ar-gi szendien lenkai gali mus nuskriausti arba mės lenkus? Ar-gi turime kokią naudą isz priespaudos lenku, arba lenkai isz priespaudos musu ką gali laimėti? Ar-gi galima yra ko norint mums pawydėti? Teisybė, žiupsnelis lietuwiu Prusuose nėra dar waromas laukan isz sawo sodybu, kaip tai daro wokieczei su lenkais Poznaniyoje ir Szlezijoje; bet lietuwei prie warymo lenku rankos neprideda ir iszmintis liepia noretu, kad lenkai galėtu sawę apginti ir czionai, nės kada ateis laikas noru waryti ir lietuwius, tiejie galėtu apszkoti puspjrimo ir pagalbos lenku. Jei Prusuose padėjimas lietuwiu nėra geresnis kaip lenku, tai lietuwei lygei žino, kad lenkai Galicijoje dang daugiaus turi kaip lietuwei Prusuose, bet lenkams to gero nepawydžia. Lietuwoje Rusijos ko-gi mums galėtu pawydėti? gal uždraudimo kningas spandinti ir jas skaityti, o bene uždraudimo mokintiesi lietuwiszkos kūbos? Czionai yra lygios musu tiesos su wisu. Jei tamsiems ukininkams lietuwiams neuždrausta žiamę pirkinėti, intelligencijai, nors ukiszkos kilties, tas dalykas taip tapė apsunktas, kad lyginasi uždraudimui, o žinome, kad lenkams netik ukininkams Kongressówkoje lygei neuždrausta. Unytai tamsus, nors lenkai, lygei gali Lietuwoje žiamę pirkti. Kalbyszka lenkai dang geriaus Kongressówkoje stowi kaip mės sawo tėwynėje. Etnograpiszkuose rubežiuose Lietuwas Rusijoje tarp pustreczio milijono lietuwiu yra lenku ½ milijono, daugumas isz ju lietuwiszko kraujo. Ar užlaikys jie sawo tautystę, ar gyvenimas ir priespauda rusu isznaikins ju tautystę, mės tume dalyke nėko nebusime kalti. Jeigu ateitu jiems isznykti, suprantama, kad mės galetumėme norėti, idant jie sugryžtu in tautystę, kurią užmirszo ju tėwai, ir sawimi padanginti musu skaitla, bet pressijos dėlto mės nei jokios daryti negalime nei norime, tegul kožuas gyvena pagal sawo norus ir jė usmus. Tume dalyke (isznykime lenku Lietuwoje, jei tu turėtu kada ateiti) mės ir negalime laukti, idant musu norai iszspildytu, nės mės priimtiems i sawo tautystę nedaug ką duoti, kaip szendien yra, galėtumėme, o parduodantysis tautystę tankiausei parduoda brangiaus duodancziam. Nėra, arba mės nematome, tikros iszmintingos priežasties musu nesutikimo su lenkais. Tegul mums pripažysta lietuwybę, tegul palauja mus laikyti už lenkus, tegul palauja užmetinėti sawo kalbą, nės mės turime sawąją, kurią mums sutwėrė istorija, kurią lygei mylime, nors ji netaip iszdirbta ir bėdna literariskais darbais, kaip lenkai sawo; tegul palauja iszjuokioėti musu tautystę, musu norus ją kelti, tegul parodo, kad mus už brolus ir drangus, nors lietuwius, nori laikyti - tikiam, kad waidas ir kolojimai nutilis abipusei. Mės žadame lenkams drangybę, bet ne tautiszką wienybę, nės tautystę turime sawo pacziu ir norime ją ginti no wisokiu siekimu. Tikiamėsi, kad czionai susitakinsime, nės draugybė lygei musu esybei kaip ir lenku, mums rodosi, neatbutinai yra reikalinga. Ar szaip ar taip lenkams musu iszaiszkinimai rodytuosi, tikiamėsi, kad jie sawo laikraszeziuose nepaliks musu klausimu be atsakymo. Mės iszreiszkėme sawo norus, laukiame no lenku iszreiszkimo ju noru; juos pažinę bene galėsim susitaikinti ir permaintyti szios dienos waidus ant broliszko sugywenimo.

Tokiū rodosi prietikis musu prie artimiausiu kaimynu lenku, bet susipratimo tiktai musu dar neužtektu, idant galėtumėme wyresnybei sawo norus priliepti. Draugybėje su lenkais dar per silpni būtumėme prieš neteisings norus wyresnybės naudingai kariauti, reikia draugu daugiaus. Rusijoje nėra konstitucijos ir parlamento, kur pagelba frakciju duoda galę užginti reikalingas tautai dėl jos kelimo prowas, bet wienoki norai wisu szendien prispaustuju ir myniojamuju, ir žinia, kad tarp ju wisu yra broliszkas susiartinimas, supratimas wienokiu reikalu ir sympatija, žinia kad szauksmas wienu garsei atsilieps ir meilingai tarp kitu, užlaikytu jau pakeitą kumscia pildytoju wyresnybinės walės; wienok jei ir tasyk puštu dar ant kieno sprando, butu jau tai tik priesmyrinis spardymas, butu tai merdėjimas gasztaucio despotizmo. Daugumas wienaip ir už wieną reikalą protestawojancziu ir karianjancziu atimtu stiprybę neteisungumui; kitaip nėkada jos no sawo sprando neuustumsime.

Isžemus lenkus kaipo artimiausius kaimynus, kuriuos nėra pažystime, nors toli nepilnai, apie pažinti su zitais nėks nesirup na. Szaukiamie sawo rasztuose apie reikalą draugybės su musu pusbroleis latweis, bet ar-gi su jais pasižystame, ar žuome ju norus ir kelus, kokeis jie waikszeioti geidzia. Be pažinties ir prie supratimo reikalo draugybės nėra galimas susiartinimas. Musu rasztuose skaitome apie skruzdalu atsilaikymą, bet dėl žiniu apie musu kaimynus ir galingus ateituwės draugus ten jau wietos neužtenka. Apie gywenimą ir reikalus Gruzinu, Osetinu, tutoriu, estu, suomiu ir tt- mažiaus žinome kaip apie reikalus sionxu, Iroquoisu, negritu, papuu, zulu, ar senowes tolteku, aztėku ir tosmanu. Teisybė, negalima Rusijoje wazineti dėl pasipažinimo, negalima ir tukraszečiuose szaukti i susidauginimą, bet galime jau, to nei pats welnias negali uždrausti, platininti objektywiszkas žinias rasztuose swetmtaucziu. Wienok dėl pažinties tarp sawės mės nėko iktuolaiik nedarėme. Geriausei galėtu platiniesi pažintis tarp intelligencijos musu ateituwės gulingu gelbetoju swetmtaucziu ant lonku mokslawiecziu. Czionai padarytą pažinti reikėtu jau tolaus tiktai auginti ir to wisu nenutrunkti. Akylesni wietininkai wienos tautos platinu tarp tamsesniu sawo wientaucziu žinias, kokias gantu no wietininku kitos tautos, su kureis mokslawietėse snėjo i pažinti. Sziamie dalyke lietuwei, kaip ir kituose, lygei nėko nedarba dėl naudos sawo tautystos. Lietuwei studentai uniwersitetuose ir augsztesnėse mokslawietėse Peterburgo, Maskwos, Warszawos, Rygos, Tarbatos laikosi tiktai sawo pulkelo, leukdamiesi no kitu, arba ant ju szauruoja. Padarytus pažintis tolaus neaugina; nekindami tankei powyziu prascziausio mandagumo sugywenime stengiasi atstumti ir atgrasinti gerai jiems welyjanczius. Retai tarp kitu atsitinka, kad draugas ant gromatos draugo atsakymo nedotu; tarp lietuwiu tokie atsitikimai tai kasdienė duona. Daryti pažintis prie tokio pasieligimo tiesiok negalima yra.

Gryžkiamie i sawo buta, ir czionai pas mus ne *wisio blagopoluczno*. Kaip nepasižystame su kaimynais, lygei negalime pasigirti pažinciu tarp sawės; kaip su kaimynais, taip ir sawo bute rokuojamėsi, kolojamėsi ir waidyjamėsi tankei gužinėdami, nežinia cui bono, dėl kieno naudos ir už ką. Kas parapija, kas walsezius — kitokie norai, kitokios pažwalgos; rodosi wieni kitu nesupranta, nors brolei, waikai wienos motynos Lietuwos. Nors tautiszka dwasė wos užgimė, dar ji wystyklusose, kultura wos stato pirmus žingsnius, intelligencija ant pirsztu suskaitoma, aplinkui skaitlingi neprietelei jau nasrus iszžioje laiko dėl musu praryjimo. mės wienok butinai norime mėgdzioti sawwaldiszkas, skaitlingas, kulturingesnes, su jausmais tautiszkais augsztai kiluseis tautas. Sawo menkas sylas daliname i neprietelingas wiena kitai frakcijas: liberolu, pus- ir czwertliberolu, klerikalū, polonofilu ir polonofobu, germanofilu ir fobu, ruso-

JONAS JUSZKEWYCZIS.

Raszo Antanas isz Bugiu.

(Tasa.)

Dar ką tik atvažiuoęs į Kazanių 1875 m. tuojaus ašz (Jonas Boudouin de Courtenay) pasipažinau su Jonu Juszkewycziu. Isz pradziu mažai ką kalbėjowa apie kun. Antano rinkinį ir apie tai, kaip butu galima jį iszduoti. Wienok neužiłgo pamatęs isz to ką man pasakojo a. a. Jonas, kad tas rinkinis labai apstingas ir swarbus, prisznekėjau jį, kad jis kaip nors jį atspausdintu. Ir ašz pats gerai suprasdamas moksliszką swarbumą Juszkewycziaus darbo, karsztai užsiėmiau szituomi dalyku ir kaip įmanydamas stengiausi jį emdwiem padėti. Pirmiausei dar nei kuningui Antanui į Kazanių neatvažiuawus, mudu 1876 m. atspausdinowa „Moksliszkuose užraszuose Kazaniaus Uniwersitėto“ 4 dainas po wardu „Lietuwiszkos dainos, suraszytos per Antaną Juszkewyczių“, kad duoti pažinti liet. dainas Uniwersitėto wyriausybei. Tada tai jau ašz szaip taip prisznekėjau istoriszškai filologiszką Uniwersitėto skyrių, kad jis imtu antsawo wardo szitą darbą. No Uniwersitėto profesoriu kuopos gawau daleidimą spausdinti brolu Juszkewycziu dainu rinkius. Uniwersitėto kuopa nors ir daleidė spausdinti dainas, wienok iszdawėjai turėjo patys mokėti už wiską, t. y. už spaudą, popėrą ir tt., žodziu sakant, Uniwersitėtas pawedė jį emdwiem tik sawo wardą, bet nei skatiko neapsiėmė pridėti no sawęs. Tiktai paskui man pasisekė iszpraszyti no Uniwersitėto, kad jis sugražintu Juszkewycziams piningus nors už popėrą tu eksemploriu, kuriuos pasiliko Uniwersitėto Kninginyčia, kaipo neatskiriamąją dalį užraszu, t. y. kurie neiszėjo atskyriam ir nepateko į rankas iszdawėju.

Spausdinti liet. dainu rankių buwo daleista pawasaryje 1876 m., o rudenyje tu pacziu metu, ką tik atkelawus į Kazanių kun. Antanui, pradėjome ir patį darbą. Neapsiėjo wienok czia be apjuoku ir užkabių, kadagi radesi ir tokiu, ką nepaisindami ant Uniwersitėto skyriaus ir wisos Uniwersitėto kuopos, stengėsi trukdyti ir ardyti Juszkewycziu darbą už tai, kad jiedu spausdino łoty-niszkomis litaromis. Tiktai kada Uniwersitėto skyrius asztrei paėmė į nagus szituos jumylistas, o ašz apskundžiau juos Uniwersitėto kuopai, tai jie gawę per nosį, nutižo, o Uniwersitėto spaus-tuwei wėl buwo paliepta tuojaus pradėti spausti liet. dainas. Dainu Kazaniuje iszėjo trys tomai. Pirmasis tomas susidėda isz dwieju dalu; pirmosios dalies buwo iszleista nedaug eksemploriu, per

ką ji jau senai iszpirkta, o tuomi tarpu antrosios dalies pirmojo tomo ir kitu dweiju tomu dar daug liko parduoti. Pats dainu rinkėjas sušaukė tiktai pirmojo tomo, kursai buvo pabaigtas spausdintiesi tiktai už kelu dienu priesz jo mirimą (numirė 1 d. lapkriczio 1880 m.). Ant wiso rinkinio padėtas sziokis paraszas: „Lietuwiszkos dainos užraszytos par Antaną Juszkewycę. Kazan. 1880 — 1881 — 82.” Isz wiso czia yra 1569 dainos ir raudos, t. y. tiktai maža dalis wiso to, ką surinko kun. Antanas. Prie kiekwieno tomo yra prakąba, parasyta Jono Juszkewyciaus, kur jis parodo, kaip reikia isztarti kokį rasztženklį. Jonas padėdawo brolui peraszinėti dainas, kadągi isz pradziu jos buvo neąbairai aiszkei surasztytos.

Dar prie gywos gatwos kun. Antano Kazaniuje pradėjo spausdinti neiszpasakomai swarbę taipgi jo parasytą weikatą: „Swotbinė rėda Weluonycziu lietuwiu, suraszta par Antaną Juszkewycę 1870 m.” Yra tai tikrai brangus ir koswarbiausias surinkimas medegos dėl palyginanczios etnograpijos ir mitologijos, tikras izdas dėl rinkiko liet. žodziu.

Beweik iki paskutinei waąandėlei sawo gywenimo kun. Antanas buvo atsidėjęs ant spaudos sawo numylėtojo darbo. Paskutiniį sykį už 8 dienu priesz mirsiant, jau nebegalėdamas pats skaityti korektos, jis dar wis kłausė kitu skaitant ją ir iszguldinėjo neąbairai suprantomus žodzius. Mirdamas jis wisą triusą su sawo rinkiniu pawedė sawo brolui Jonui, kuriam reikėjo padėti ant to nemažui ir skatiko.

Pirma a. a. Jonas buvo susirinkęs sziek tiek piningu, bet didesnė ju dalis buvo iszduota ant augszecziaus paminėtu kningu. Jonas Juszkewyczius padorei iszpildė tai, ką buvo įsakęs jam jo a. a. brolis ir nesigailėjo nei darbo, nei skatiko, nepaisydamas ant sawo suardytos sweikatos, darė ką tik galėjo. O kokis tai buvo sunkus darbas, tai asz pats nesykį galėjau matyti, kada isz pradziu su abiem broleis, o paskui tiktai su Jonu taisiau dar tik ant juodo atspauztus dainu šaksztus. Wienok su Kazaniaus šaidineis Jonui buvo dar kur kas mažiaus darbo, ne kaip su taja dalia kun. Antano rinkinio, kurią prižadėjo iszduoti Antrasis Skyrius Peterburgo Mokstu Akademijos. Łabiauisei žiurėdami ant to, kad ko graicziausei atspausdinti liet. dainas, Juszkewyczei surinkę dainas dainuojamas swotbose, nusiuntė jas į Akademiją. Akademija apsiėmė jas atspausdinti, bet pradėjo darbą tik tada, kada kun. Antano jau nebuwo gywo. Wisas szitas rinkinis isz 1100 dainu (893 pusť. ir XXV.) buvo pabaigtas spausdinti tiktai pabaigoje 1883 m. su paraszu: „Liet. swotbinės dainos, užraszytos par Ant.

Jus
pra

Mo

- n

Nia

sur

me

pas

ėmė

neg

ma

wa

rin

kėj

ir i

Dal

rod

kai

mo

wie

per

mė

Jer

dyr

sei

api

žod

ne

tikt

to

pas

ju.

pir

DE

zia

dau

Juszkewycę ir iszspaudintos par J. Juszkewycę. Jonas paraszē prakabą ir wisą ką paaizskino.

Kitas darbas brolu Juszkewycziu, kurį taipgi apsiēmē iszduoti Moksłu Akademija, darbas kur kas swarbesnis — yra lietuwiszkai — maskolizskai — lenkiszskas žodynas. Dar budamas Wilkijoje ant Niamuno kranto no 1863 iki 1866 m. (jei neklystu) kun. Antanas suraszē į kruwą paraidžiui wisus liet. žodžius, kuriuos jis per daug metu buwo susiraszinējęs ant mažu popėros sklypelu. Isz to jau pasidarē lemtas lietuwiszkai — lenkiszskas žodynas. Paskui jis wēl ėmē rinkti ant tokiu pat sklypelu žodžius, kuriu iki tolei buwo dar negirłējęs ir papildinējo ankscziaus paraszytą žodyną, pridėdamas wisokius sakinius, kurie geriaus reiksztu žodžiu prasmę ir wartyjomą. Per tai žodyno medega taip labai pasididino, kad norint sudawadyti tokį rankrasztį, kurį galētu jau ir spausdinti, reikėjo wēl wisą perraszyti isz ankscziaus sudawadyto rankraszczio ir isz wėlaus priraszytu łaiszkeln. Kitas litaras perraszē dusyk. Dabar tas žodynas nesza į 70.000 žodžiu su daugybe sakiniu, kurie rodo kaip ir kada wartyjami žodžei; wiskas iszwersta taipgi lenkiszskai ir maskolizskai. Szitame darbe per paskutinius metus gywenimo kun. Antano wis dar daug padėdawo jam brolis Jonas. Jonas wienas ne tiktai iszwertė wisus žodžius maskolizskai, bet nemažai perdirbo ir lenkiszską jo dalį; žodžiu sakant, jis kaip reikia užsiēmė iszdawimu žodyno, jo sudawadyjimu, taisyimu. Moksłu Akademija, man rodos, dar 1878 m. buwo nusiuntusi Juszkewycziu žodyną p. Potebni, Karkawos Uniwersitėto prof., kad jis jį kogeriat-sei peržiurėtu ir pasakytu kam jis tikęs. P. Potebni atsiszaukė apie jį kogeriausei ir nuoszirdžei siulė jį Akademijai.

Kad Peterburgo Akademija galētu apsiimti pati iszduoti szitą žodyną, reikėjo iszwersti jį ir maskolizskai; juk negali gi reikałauti no maskolizskos Akademijos, kad ji atspausdintu žodyną paraszytą tiktai lietuwiszkai ir lenkiszskai. O teisybę sakant, tai negali nei to užginti, kad per iszwertimą maskolizskai Juszkewycziu žodynas pasidarē dar swarbesniu dėl moksłu ir galės rasti daugiaus skaitytu ju. Negalėjo nepalikti nei lenkiszsko wertimo, kadągi tai buwo pirmasztis, suraszytas paties kun. Antano.

Pabaiga bus.

DĒLKO MUSU JAWAI ATPIGO IR GALI BUTI DA PIGESNI?

Pradedant no 1805 m. ir dar sziek tiek no pirmiaus dirbamoji ziamė Auropoje pradėjo smarkei brangti. Metas į metą reikėjo daugiaus wisokiu waisiu, nės žmonės wis dauginosi, apszwietimas

labiaus platinosi; buvo įtaisyti geležinkelei ir garinei ūkai; susinesizmai žmonių pasidarė lengvesni, per tai prekystė ir pramonė pasikėlė. Dėl paweiškto peržiūrėsime prekę dirbamo ūkuko Belgijoje ir Rytinėje Wokietijoje. Belgijoje 1846 m. už margą mokėjo 2.421 franką, 1856 — 3.171 fr. ir 1866 — 4.000 fr.- Silėzijoje no 1770 — 1806 m. už 30 margu mokėjo į 723 dorėlus, no 1820 — 1839 — 1.672 dor. ir no 1840 — 1860 m. — 3.006 dor. Dar geriaus galime užtėmyti, kaip brango ukė isztirinėdami prekę dirbamos žiamės Maskolijoje; taip antai, Pietinėje Maskolijoje iki 1850 m. pirkdami už deszimtiną mokėjo 40 ir 50 rbl.; pėskutiniame ūkuke už tą paczią žiamę mokėjo dwigubai, kaip kur ir trigubai, nėg 1870 m. Tas pats bewaik buvo ir Lietuwoje, bet neturėdami tikru skaitlu mės czion ju nepriwedame. Maskolijoje ir Lietuwoje ūkukas pradėjo brangti kur kas wėlaus nėg Wakarinėje Auropoje; taip-gi ir atpiggo palyginant daug paskiaus. Pas mus brango ūkukas ne tik isz paminėtu priezascziu, bet dar ir per tai, kad mės sawo jawus leidome ik paskutiniam ūkuki į Wakarinę Auropą. Gal kas kłaustu, dėlko-gi kitos szalys reikakławo no musu jawu, lyg kad ten neužauga? — Czion nors trumpai pabandysime sziek-tiek paaiszkinti kłausimą.

Kiekwienas žmogus, taipgi ir kiekwiena szalis, užsiima tuomi, isz ko daugiausei gali naudoti; taip antai, girininkai kerta medžius; ir arba tiesiog juos parduoda, arba pirmiausei patys isz tu medžių padarę wisokius reikalingus daigtus parduoda dar daugiaus pelnydami; gywentojai paupiu arba pamariu žwejoja; tie, kurie ūkuko užėmę geresnius ūkukus, užsiima ūkuko darbais. Kiti, negalėdami apdirbinėti sawo ūkukus, nės neužsimokėtu nei už darbą, wercziasi kitaip: taip, jei galima, kasa anglis, iszdirba geležį, wisokias gėtumbes ir tt. Jeigu sulygintumėme szalis, tai nors ne wisada, bet užtėmytumėme tą patį. Žieminė Maskolija daugiausei prekiauja gire, Wakarinė-gi, o taippat ir Lietuwa apdirba žiamę; Anglija iszdirba geriausei wisokius geležinius daigtus, kasa anglis, žodžiu sakant iszdirba wisokius pabriku daigtus. Maskolijoje wienok ne tik dirba žiamę, bet taipgi užsiima ir pabrikais, Wokietijoje ir Anglijoje wercziasi ne tik wienais pabrikais, bet kiek galima apdirba ir ūkukus. Nors kiekwiena szalis sėja jawus, bet ne kiekwiena gali iszsimaitinti sawo jawais. Anglija ir Prancuzija, kaip pamatysime paskiaus, reikakłauja ūkakai daug swetimu jawu, tuomi kartu Maskolija ir Wingrija kas metas turi daug atliekamu; per tai Anglija, Prancuzija ir Wokietija pirkto no mus jawus, o mės no ju wisokius pabriku iszdirbinius. Bet grįžkiame atgal.

Ir taip, žiamė brango, nės jawu Auropoje buvo neperdaug. Musu jawai tartum płaukte płaukė į užrubežį ir už juos ūkakai gera

mokėjo. No 1882 m. musu jawai suwisu atpigo; sykiu su jawais atpigo nors powalei ir žiamė, kaip pas mus taip ir kitose szalyse; taip antai: už 9 pudus kwiecziu Londone mokėjo:

	no 1871 — 1875 m.	— 17 rbl.	5 kap.	sidabru,
	„ 1875 — 1880 „	— 14 „	88 „	„ „
metuose	1883 — — —	12 „	40 „	„ „
„	1884 — — —	9 „	30 „	„ „

Pas mus už 6 pudus kwiecziu mokėjo:

	no 1871 — 1876 m.	— 9 rbl.	60 kap.
	„ 1877 — 1881 „	— 12 „	35 „
metuose	1883 — — —	10 „	— „
„	1884 — — —	8 „	78 „*)

Pas mus, kaip galima užtėmyti isz padėtu skaitlu, atpigo jawai tik no 1883 m., kada Wokieczei pakėlė akczyžę, nors jau Londone pradedant no 1876 m. už 6 pudus mokėjo tiktai 9 rbl. sidabru, bet tai per tai, kad musu popėrpiningiu wertė sumažėjo; isz pradžiu už musu rublų mokėjo 89 kap. sidabru bei auksu, paskiaus 67 kap. ir no 1877 m. pasibaigus karei su turkais ir po sziai dienai moka tiktai 60 kap. Isz szios priežasties mės už sawo kwieczius iki 1883 m. dar wis pusėtinai pelnydawome, t. y. 5 rbl. popėrpiningeis už 3 pudus; tik no to ėaiko, kada wokieczei uždėjo ėabai didelę akczyžę ant musu jawu, musu kwieczei ir rugėi suwis atpigo. Dėlko-gi wisoje Auropoje atpigo musu jawai, nės kaip buwo jau pasakyta ir dar kaip bus parodyta tolaus, Wakarinė Auropa kasmet reikaėauja swetimu jawu? No 1870 m. Amerikos Suwienuotose Walstijose buwo sustabdyta daugumas pabriu; per tai kaip pawargėlei, taip ir turtingi turėjo pradėti werstiesi žiame ir no to ėaiko sėjimas wisoku jawu, ėabiausei kwiecziu, metas į metą dauginosi. Kwieczei Amerikos užpėaukė wisus Anglijos mėstus. Amerikos kwieczei buwo kur-kas pigesni, nės žiamė dar ir patuoėaik tenai daug naszesnė, o antra — už perwežimą jawu Amerikoje sulygintinai ėabai mažai pareina mokėti; taip antai, no Chicago į New Jorką už 3 pudus mokėjo:

	1868 m.	— 2 rbl.	34 kap.
	1871 „	— 1 „	76 „
	1875 „	— 1 „	12 „
	1879 „	— 1 „	1 „
	1881 „	— — „	43 „

Apskaito, kad ateinancziame ėaike už perwežimą 3 pudu no Chicago ir kitu tolymiausiu wietu Amerikos į Londoną nereikės mokėti nei 1 rbl. 18 kap.

Dabar peržiurėsime, kiek-gi kas metas Amerika atsiuntė kwie-

cziau no 1870 m.; ir taip, metuose

1870 —	4.624.625.000.	1879 —	15.281.625.000
1874 —	8.979.250.000.	1881 —	18.820.625.000
1877 —	5.040.750.000.	1882 —	11.909.000.000

Sykiu kwiecziu ir mištu kwietiniu atwežta į Auropą:

1880 m. —	22.537.500.000.	1883 m.	18.475.000.000.
1882 „ —	15.162.250.000.	1884 „	13.937.500.000.

Peržiurint padėtus skaitlus ne sunku užtėmyti, kad Amerika kas metas wis daugyn ir daugyn atweža į Auropą sawo kwiecziu (iszskiriant tuos metus, kada ten nešabai gerai užauga), per tai musu kwieczei turėtu pigyn ir pigyn eiti. Mēs negalime su sawo kwieczeis dabartiniame šaike lygintiesi su Amerika: wiena, musu šaukai dabar jau kur-kas menkesni ir wis dar senowiszka dirbasi, antrapus, kalti yra ir musu perkupezei, daugiausei žydelei, kurie supirkę wisokiu kwiecziu — geru ir bėgu, maiszo wisą į kruvą ir wisus lygei parduoda į užrubežį. Tokius kwieczius Auropoje nu-pirkę turi po kelissyk dar perwėtyti ir wisaip atidalyti menkus ir wisokius szapus pirm, nēg isz ju galėtu padaryti gerus mištus. Kalti yra ne tik wieni žydelei, bet ir patys ukininkai, nesakau dwa-rai, nēs jie kwieczius paskirius ant pardawimo nēkadoss daugiaus nearpuoja, kaip wieną sykį. „Daugiaus bus”, sako juokawodami: „žydas pats isziarpuos, jeigu užsimanys pyragus kepti”. Norėdami padaryti daugiaus, parduoda jawus wisada szapuočius ir, ži-noma, žydas pigiaus užmoka už juos. Wertėtu susiprasti ukinin-kams, kad taip darydami nēko gero sau neužpešno ir aiszku, kad daug prapešno. Kwieczei musu tokiu budu suwis negali prieszin-tiesi kwiecziams Amerikos; antrapus, Auropėjiszki prekėjai pirk-dami juos daug nutrenkia isz tos priežasties, kad jie turēs dideluose mēstuose brangei mokėti darbininkams už iszwalymą ju. Wisai kitaip butu, kad kiekwienas pradėtu pardawinėti tiktai gerai iszwa-lytus jawus; tada perkupezei turėtu brangiaus mokėti ir tikrai ga-lima sakyti, kad ukininkai ne tik kad nēko neprapelnytu, bet kur kas daugiaus užpelnytu, nēs taipgi ir musu jawai galėtu, jei tik ir žydelei (turėtu ant gašo ir jie nustoti maiszė) wis po senowei nemai-szytu, nors kiek atsikirsti priesz jawus Amerikos.

Czion mēs wėl peržiurėsime, kiek gal nors didesnēs szalys isz-wežti kwiecziu ir kiek ju reikašauja kitos:

	Gali iszwežti:	Reikašauja:
Suw. Walstijos	20.000.000.	
Anglija	—	16.000.000.
Prancuzija	—	5.500.000.
Belgija	—	2.000.000.

Wokietija	—	1.250.000.
Ulandija	—	1.000.000.
Austro-Wingrija . .	509.000.	—
Rusija	7.090.000.	—
Žuvedai ir Norwegija	—	2.000.000.
Szpanija	—	1.000.000.
Indija	3.500.000.	—
Australija	2.250.000.	—
Indokynija ir Kynija	—	2.250.000.
Aigiptas ir k. ž. Aprik.	750.000.	—
Graikija	—	25.000.

Isz wiso: 34.000.000.   32.250.000.

Paskutinei skaitlei parodo, kad Amerika negali wisoms szalims pristatyti sawo kwiecziu; isz to matome, kad ir musu kwieczei yra reikalingi; per tai mēs wis galētumēme, nors nebrangei, į užrubežį juos leisti. Jei norētumēme nuspręsti nors abeškai prekę 3 pudu kwiecziu, tai turētumēme prie tu piningu, kurie mokasi už 3 pudus ant wietos Amerikoje, pridėti piningus už pervežimą per mares; paimkime, 1881 m. už 3 pudus kwiecziu Amerikoje mokėjo 3 rbl. 92 kap. sidabru, už pervežimą 43 kap.; per tai isz wiso už 3 pudus kwiecziu Anglijoje mokėjo 4 rbl. 35 kap. Už musu kwiecz us atwežtus į Londoną mokėjo sidabru iki 4 rbl., arba 6 rbl. 50 kap. popėrpiningeis. Perkupczei, žinoma, mokėjo mums nedaugiaus per 5 rbl. Wienok dabar Amerikoje kwieczei pigesni; 3 pudai pareina nedaugiaus 3 rbl. 50 kap. sidabru, taip kad isz wiso už pudą mokasi beweik 1 rbl. 33 kap.; per tai ir už musu kwieczius perkupczei negali daugiaus per 3 rbl. 50 kap. mokėti, nēs pervežimas isz tolymiausiu szalu Amerikos į Auropos mēstus nepareina brangiaus kaip no mus į Londoną, arba į Szpaniją; žodžiu sakant, 7 rbl. popėrpiningeis už 6 pudus kwiecziu — tai yra widutinė prekė szios dienos. (Turētu mokėti popėrpiningeis ne 7 rbl., o 10, bet beweik 3 rbl. akczyžės mokasi). Žinoma, gal sziek tiek pabrangti, nēs pervežimas mus jawu wėlaus gali atpigti, taipgi ir Amerikoje ne kas metą gali wis gerai jawai užderėti; bet gali ir dar atpigti, nēs prekė už pervežimą isz Amerikos į Auropą gali taipgi sumažėti, arba wieną metą gali užaugti daugiaus nēgu kitą, o taipgi jeigu darbininkai Amerikos turētu mažiaus imti už darbą, arba ant gačo jeigu pradētu werstiesi kwieczeis kitos szalys, kaip Indija, Mexika ir tt.

Ne tik wieni kwieczei, bet ir kiti musu jawai atpigo; tarp kitu łabiau sei rugei, isz tos priežasties, kad Wokieczei pakėlė akczyžę už pervežimą į užrubežį wisokiu jawu, iszskyrus nekurius. Jau gali-

ma buwo ne wieną girdėti sakant: „negana ką ant łauko menkai de-
ra, bet dar ir prekė suwis maža; dirbsi, dirbsi kaklą atsisegeš wisą
pawasari ir wasarą, o kaip suweži į kluoną ir iszkuli, tai net koktu,
kelissyk nuwažiunosi su piñnu į mēstą ir žiurėk — jau tuszczias kluo-
nas ir swirnas”. Teisybė, dabartės lyg pradeda taip neužaugti,
bet tai dėl to, kad musu ukininkai neįdirba gerai sawo łauku. Pa-
kelei dirwa buwo iszsigulėjusi, užaugdawo geriaus; dabar-gi nors
jau łabai reikėtu kitaip dirbti łauką, bet musu ukininkai wis po se-
nowei kasmet beweik tą paczią žiamę maiszo ir kas 3-ias metas ant
tos paczios wietos sėja rugelus arba kwietelus. Czion asz be reikalo
isztyrinėcziau kaip reikia dirbti žiamę pagal iszmanymą mokintu
ukininku, idant žiamai prekei beėsant galima butu daugiaus pelnyti,
galim primyti tik tiek, kad musu žmonės daugiaus įtikėtu į ukės
moksłą. Nors ne kas-žin kiek, bet wis jau yra ir liēt. kałboje isz-
duotos kelos kningelės, łabai naudingos dėl kiekwieno ukininko,
kaip antai: „Trys pamokslai apie gaspadorystę”, „Sodnas, apynei
ir bitys”, „Bicziau kningelė” ir kit. łabai koktu, kad musu žmo-
nės bėweik nei nežino ar yra tokios kningelės! Norėdamas sawo
ukę gerai įtaisyti, turėtu arba pats arba sunų leisti pasimokinti gas-
padorystės, bet wiena, pas mus ne taip daug gerai užwestu ukiu,
o antra, ne wieną buwo galima girdėti sakant: „ugi ar mano sunus
namieje neiszsimokins akėti, arti arba szieną pjauti? ko daugiaus
reikia? kada sėja, tada sėk; kada kiti pjauja, tada ir tu pjauk”.
Negalima sakyti, kad tokia kałba nėko newerta butu; žinoma,
pirmiausias ir swarbiausias dalykas yra mokėti gerai wisokius łauko
darbus, bet to dar suwis mažai dėl gerocukini lo. 1 es mel ēdamas
tik tiek, jis dar daugiaus ne kas, kaip tik naudingas darbiniukas, ir
dar toli szaukia iki iszmingam užwedėjui ukės. Szį paskutinį
iszmanymą jis gali įgyti tiktai mokindamasis praktiszškai arba nors
menkai skaitydamas ukiszkas kningas. Geras apsipažinimas su
ukės moksłu atnesztu łabai didelę naudą musu tėwynei. Priežodis
sako: kaip pasikłosi, taip ir iszsimiegosi, arba prilyginant prie
musu isztyrinėjimo, galime pasakyti: kiek įdirbsi žiamę, tiek ir pel-
nysi. Nors dabar musu ukininkai suwis menkai apdirba sawo łau-
kus, bet ir dabar ne wienam gal tėko matyti, kaip skiriasi jawai dwie-
ju kaimynu, isz kuriu wienas stropus žmogus, o kitas pasileidėlis,
kuris apie sawo naudą suwis nesirupina. Tas pats atsitinka, kada
wienas kaimynas pradeda apdirbti sawo łauką pagal naujausią moks-
liszką iszmanymą, o kitas dar wis druczei łaikosi senowės. Taip-gi
reikėtu daug iszmingiausias gywenti: daug yra pas mus tokiu, ku-
rie suwis nesusiskaito kiek jiems kas metas reikia iszleisti ir kiek jie
turėtu iszleisti. Gywendami be jokios rokundos tankei įsmunka į

Mau
apie

filu i
Kas
prip
uždr
yra i
weni
tant
nest
neki
dėl
dier
jei i
kun
iszk
wis
Mės
žru
in c
jan
kal
kož
toh
nes
ir r
tas
pac
jau
nei
bėj
su

ka
m
til
ar
di

Mausziaus arba Szlamkaus kieszėnė; tada žinoma jau sunku ir mislyti apie kokį pataisymą sawo ukės.

Kowo m. 1887 m.

Petras Bewardis.

*) Paskutinei skaitlei ne suwis tikri, bet gana tikroki.

TEWYNISZKI BALSAL.

(Tąsa I. 122)

filu ir fobu ir tt. Nėra tarp musu apkantos pažwalga, nėra apkantos tikėjimo. Kas walė ir naudinga gali buti sawwaldiszkomis tautoms, tas pats gali mus ir prapulti nuwesti, nės mės wos gywenti pradėdami ir waldžia, no kurios tiktai uždraudimu susilaukti galime, ne musu ruikose. Ne wienas tiktai ir tas pats yra reikalas tautos, bet daugel ju susideda, nors jie wisi weda i pagerinimą gyvenimo; dėlto ne wieni ir tie patys gali buti geismai ir pažwalgos wisu sąnariu tautos, ne wieni ir tie patys darbai wisu. Reikia tiktai susipratimo, idant wieni nestotu priesz kitus, ir nekeltu naminės karės dėl isznaikinimo sawės. Kuningai nekina darbus szios dienos raszėju, drausdami tamsiems juos skaityti, bet kodėl patys nerodė kelą pagal sawo pažwalgas, kodėl patys nedirba? Szios wėlei dienos raszėjai gausina kuningus neprietelais tautystos. Jei nenori ne pražuti, jei norime kilti ir sekti pagal progressą, reikia ir namie sutarti. Mės reikalą kuningu iszpažystame kaipo artimiausiu patarėju žmoniu; tegul jie palauja iszkeikinėti raszėjus, bet tegul klaidas tu raszėju iszreiszkia sawo rasztuose; nės wisi drange lietuweis esame ir reikalai tautos wisiems lygei turi buti brangus. Mės norime tewynei tarnauti, kaip mokame, tegul ir kuningai pagal sawo pažuras tarnanja, netik reikalauose bažnyczios. Dėlto mės praszone ir szaukiamie in darbą wisus suprantanczius lietuwius dėl gelbėjimo puotanczius, wos putuojanczius tautystos. Laikas jau, laikas mums drangiszka darbus kelti ir ju reikalą suprasti, nestodami brolei priesz brolus kaipo neprietelai tarnaukiamie kožnas pagal sawo supratimą ant naudos ir garbės sawo tantai. Ar-gi eisime ir tolaus takais isznykusiu ar nykstancziu tautu, kurios ir reikalo ginti sawo esybę nesuprato, kada jiems Auropos atėjunai isznaikinimo wainą pakėlė: nesuprato ir reikalo ginklu lygiu tiems, kokius turi ju naikintojai: priesz - trielbas ir armotas jie statė sawo neuždengtą kuną ir sugniauztą kumsczią. Kada suprato sawo padėjimą, jau buwo per wela: daugumas buwo isznaikintas; likusieji per šilpni jau buwo, idant su nauda dėl sawės galėję butu karianti; delto ir isznyko arba neužilgo isznyks. Iszganymas ir twirtybė musu tautystos supratime, draugybėje ir susiartinime taikoje su kitais, lygiame su mumis padėjume esanczeis, ir sutikime bei meilėje tarp sawės.

Szernas.

Motiejus Puiszys.

Apie pereitas kalėdas Warszawoje numirė Motiejus Puiszys, gimęs Žiczkalniuose netoli Pilwiszkiu, Suwaliku rėd. Gimnaziją jis baigė Senapilėje 1884 m.; rudeni tu pacziu metu nuwaziawo i Petropilės uniwersitėtą ant matematikiszko skyriaus, bet neilgai gawo mokintiesi: nuwaziawęs tuojau apsirgo, o apie wisus Szwentus sziek - tiek pasitaisęs turėjo pamesti Petropilę. Beweik du metu perleide tai namie, tai mokindamas dware waikus, Łomżos rėd. Ant

Galio pereitą rudeni jau, rodosi, gana pasveikęs ir susidrutinęs paketino waziuoti i Krokawos uniwersitetą ant istoriszko skyriaus, bet ant kelo apsirgo Warszawoje ir jam jau laimės nebuvo lemta nei pasiekti Krokawą nei pamatyti Lietuvą, kurią jis taip mylėjo, nei atlankyti tėvus, kurie isz paskutinės rupinosi ji leisti i mokslą. Amžiną atilsi Motiejus buwo karsztas lietuwis; jis dar budamas gimnazijoje pradėjo pradėjo dirbti ant lietuwiszkos dirwos, jis iszwertė isz maskoliszko: 'Wytautas, Didis Lietuwos Kuningaiksztis'; tą raszieli pataisė a. a. P. Arminas, kuris szitą pridėjo (eileles ir tt.) ir dawė atspaudinti. Motiejus butu tikrai ir dar szitą padaręs per tuodu metu kad ne liga, ipacz kadagi jis buwo geros galwos ir szwiesiu nuomoniu. Netiktai geras lietuwis jis buwo, bet ir wisatinai geras ir szwiesus wyras; jis mylėjo wisus žmones, teisybę ir mokslą ir tikrai mės lietuwei nustojome jame didelo Lietuwos darbininko ateisiancziamė laike. Ipacz tai kartus mums jausmas dėlto, kad pas mus labai mažai tokiu wyru. Wienok ar mės guodojame tokius wyrus kaip kad reikia? Motiejus turėjo Warszawoje nemaža pažystamu studentu lietuwiu, baigusiu Senapilės gimnaziją; wienok Warszawos lietuwei, kaip dažinojau isz laiszko B-io, patingėjo nueiti palaidoti kuną sawo buwusio draugo ir wiengenčio; palydėjo i kapus tiktai du ar trys lietuwei. Diewe duok, kad myris to brangaus wyro sugriaudintu atszalusias szirdis daugumo lietuwiu, kad mės susiprastumeme ir sektumėme jo pėdomis ir kad wietą jo užimtu dangelis tu, kurie dabar nesirupina apie sawo tėwynę!

P. Lutas.

ŁUKSZEI, Naumėschio paw., Suwałku rėd.

Asz pernai rasziau wieną korespondenciją i L. Balsą ir kas skaitė No 7tą, tas gali jau turėti sziki - toki numaunymą apie tą wietą. Dabar asz stengsiuosi praplatinti tą numaunymą meilu skaiytoju. Pas mus žydai gaspadorauja ant wisko; nors dar wienas krikszczionis czion gywena, bet tą bewaik nėra ką rokuoti, dėlto kad jis sykiu su žydaus masiszkius engia. Mat jis pastatė ant sawo žiamės butą ir ileidė žyda szinkoriu. Boraks atsikraustė isz Szakiu grynu plikiuni. o dabar, wyruti, wieną galą kareziamos iszwedė wisai poniszakai, pastatė czion sawo dukteraitę, kuri i tą galą priima tiktai poniszkas, a kitam gale geria tiktai muzikai. Delto tur-but Łuksziu ponai dabar daugiansei tenai sėdi. Kas buwo Łuksziuose, tas matė, kad Boruks gywena atstui no rinkos ir no bažnyczios, dėlto sziezion jaunuomenė per atlaidus atranda sau ramią wietelę, kur neužmato bewaik nei wiena žingeidi akis. Wienok man syki teko isz netycziu užtėmyti szitą. Asz ateinu syki su draugu per wieną atpuską laike pamokslo [pamokslą sakė kn. S. labai ilgą ir nuobodū, daugumas žmoniū iszwaikszeziojo] imu už klankos, bet žiuriu užrakinta; taip asz ėmiau baldytiesi; už duriu girdžiu lyg baldosi lyg sznabžda... Bet neilgai trukus žydelkaitė atidarė duris isz widaus, o pro szonines duris szmėksztelėjo lyg czebatas ir marginė. Paskui žinunai man pasakojo, kad czionai tokie dywai dedasi nepirmą nei nepaskutini syki.

Girdėti, kad ta kareziama tam gaspadorui daug pelno duodanti. Teisybė jis kas-žin isz ko, bet labai prałobo; o kitiems wisai nesiseka gywenti. Antai pereita wasarą wėl wieną koloniją žydai pataksawo. Wisi aplinkinei kaimai taip-gi ima netarpti, tartum amaro užpulti. Žmonės szneka, kad szipawasari wėl žydai taksuosa porą gaspadoriu Miliszkiuose. Kas-žin kaip syki asz paklausiau Boruko, kodėl tie Łukszei taip pasileidė ir wisi wirsta i ubagus; bet kaip tai jam atsiėjo toks klausimas, kad jis pradėjo apie ką kitą kalbėti, o paskui ir wisai atsitraukė no manęs.

Naje, apie Rakmilu kelis žodžius. Rakmilus, Mauszos žentas, atėjo ne

per labai senai isz Szakiu ir su pagelba uoszwio pasistatē kareziama ties szwentoriaus durymis ir emē szinkuoti. Keletai metu praslinkus kuningas S. pama ē, ka ta kareziama per daug arti prie bažnyczios, ir padawē skunda pas wirszininką pawieto (kurs to pats nematē, nors labai taukei atwažiuoja i Łukszius). Wirszininkas liepē Rakmilui kareziama uždengti; tai Rakmilus prie galō szitos kareziamos pastatē naują, kelomis pedomis tolaus, pakabino ten ant duriu lentą su paraszu ir emē szinkuoti. o pasku ir senojoje atnaujino szinkiu: dabar jisai szinkuoja dwiejose kareziamose ant wieno patento. Kuningelis S. jau tur-but nēko nesakys, kad su lyg sziuolaik nesakē, o klebonas wisai nesikisza; senatwē žmogui, jau aną žiema rengēsi murti, tai gaspadinē ir piningus buwo jau užgrēbusi. Bet dar iszgijo... Kas-žin kaip kitur, o pas mus Łuksziuose netik Boruks, Mausza su Rakmilum, bet ir wisi ponai, waitas, rasztininkas ir tt. ĩpa tuos žmones prisimynē.

Toks musu didelis walszczius, o mokintu žmoniū wisai nėra, neturime nei ką i waitus rinkti. Yra keli ukiniškai, ką moka szweploti ir lenkiszkai, o ipatingai po jomarkus ir po kareziamas, bet galwoje ju amžina naktis. Kuningu teisybē isz musu walszcziaus yra daug, bet wisi kas-žin kur gywena. Kaip anamet senaji waitą buwo iszgabenē už szelmystas, walszczius buwo iszrinkęs in waitus ukininka P.; bet tas mažai ką numanydamas darba, gerdawo alu pas Boruką, o ant popėru wos nukretendawo prawardē. Tai walszczius emē ji ir nudrēbē; ir gerai padarē dēlto, kad jau butu žmogelis namus praganęs, o dabar dar gal atsigaus...

Łuksziū žydai norējo, kad kaip gywai ir sudą perkełtu isz Płokszeziu szenai — tai butu galējē dar wieną kareziama pastatyti, bet ju noias neiwyko. Wienok jie wienu tarpu apturējo labai dideli džiangsma, kaip iszgirdo. kad in Łukszius atwažiuos wyskupas bažnyczią szwentinti, kad czion ant tos dienos suwažiuos daug swieto i atpuską ir kad no to laiko bus czion atlaidas paszwentininimo bažnyczios. Dar isz wakaro susirinko daug žmoniū laukti wyskupo, o ant rytojus priwažiuo dar dangians. Žydai szokinējo i padanges isz džiangsma. Kaip-gi ir nesidžiangs! Žmoniū lyg tyczia per ceremonijas uleleidā, ileidētik ponus, tai daugumas neiłgai mislyjē pasiskurstē kas pas Mauszą, kas pas Rakmilu, o kiti ir pas Boruką nuējo. Po wisam žmonēs dar ilgai linskminosi. Mausza isz emē sawo langus ir per langus szinkawo, dēlto kad prie szinkiaus nebutum galējēs prisigrusti per daugybē swieto. Jau ką i atlaidas, tai pas mus su mielu noru wažiuoja, o ipacz i Łukszius; mat czion yra kur užėiti, netaip kaip antai Paniamunēje: czion ir kareziamoje budamas girđi, kaip kuningas bažnyczioje gieda. Wisi juk žmonēs myli atpuskas; ir ukiniškai ir bernai ir waikiniai ir merginos ir ubagai, o apie žydus nėra nei ką sznekēti: jie malonētu, kad kasdien butu atlaidu.

Apie mus žmonēs wis laukia, ar neiszwarys kur tuos žydus wyresnybē, bet nesulaukē emē patys isz palengwo baidyti juos; taip antai pereitą wasarą Usnose ir Akēcziuose žmonēs susirinkē isz kaimo su luzdomis emē daužyti ir laužyti žydu turtą ir hepe žydui kraustytiesi laukan isz kaimo. Bet wargdienei už tai pateko po sudu.

X.

GROMATA ISZ SZENANDOAH PA. Lietuwei jau, kaip L. Balsas nurodo, pradeda etsibusti isz senowēs miegligēs; jau Naujorke, Baltimorēje ir Philadelphijoje musu brolei pradējo bene karsztai darbsztautiesi dēl gero susiwienyjimo. Szenandoryje apart Wytautinēs kuopos isikurē d. 5 wasario ir kita, kurią nežinau kaip pawadinti, nēs jos wirszininkai isz nežinomos man priezasties prieszinosi jai priskirti tinkama warda. Toji naujai ikurta bewardē kuopa neturēs gero pasisekimo, kadagi jos wirszininkai ar nesuprasdami jos uždutēs ir sawo pareigu, ar pasidydžiudami mislyja siekti už rubežiu sawo waldžios. Susirinkime laikytame 21 d. kowo Franeyo saloje nēko nebuwo gir-

dėta kaip tik gineza, isz nesupratimo ir tai dar pacziu sostininku. Skundėsi ir kultino brolus, kad mažai i susirinkimą atėjo, bet sawyje kaltės nepatemyjo. Isz kur-gi brolai norintieji pristoti i susiwienyjimą galėjo žinoti apie susirinkimą kuopos susiwienyjimo, jeigu nebuwo apgarsinta laikrasztyje nei per korteles. Pamatysime, kas bus kaltas, ir koki weikląmą mums parodys wirszininkai naujos kuopos apie atėmanti susirinkimą. Mės welytumėme sau negirdėti dangiaus atėnancziame susirinkime kalbos apie palaidojimą nemirusios kuopos Wytautinės. Prezidentas su sekretoriumi turi tik sawo pareigas pažinti ir jės daboti, jeigu tikrai nori dirbti dėl susiwienyjimo ir tėwynės.

Mums labai yra neistabu žiurinti i tokius sawnylus lietuwius, kurie tik dėl unaru priima kokią priskirtą wyresnybę, o paskui ar wisiszkaui nėko neweikia ar ir dirba, bet atžagariomis rankomis. Lietuwei jau kaip matyti suniko in darbą, nors ir ju wadowai no paties seimo saldžei miega. Sziuomi tarpu musu brolai pasirodė labai darbszceis, kurie patys wieni kitus pasiragindami dirba dėl pakėlimo sawo gentės; tik tinginei laukia pakylant isz ilgmiegystos sawo ukininko, kurs dar nemislyja akis praplėszti!

Mums dywai, kodel isz Waterburio, Wilkes Barrės, Clevelando nėko negirdėti apie susiwienyjimą. Ar negeriaus butu paraginti brolus prie susiwienyjimo neigu kritikawoti kwailo Paukszčio mėszlinius rasztpalaukius; ar-gi sąszlawinei Paukszčio rasztpaėjaikei nestowi žiamiaus kritikos? tegul Pauksztis kasa duobę, i kurią weikei pats nigramzdės. Mielai brolai! dirbkiamė isz wisu pajiegu dėl susiwienyjimo, skaitykiamė L. Balsą, tą užtarėją lietuwiystės, pagal iszgalę platinkiamė tą naudingą laikraszti tarp brolu, kuris musu buwi medegiszka taip ir dwasiszka pagerins.

Musu palicija bausei daug darbo turėjo pirmą dieną Welyku su lietuweis, ant kuriu be mielaszirdystos raiti jojo i kalėjimą. Isz tikro jau nekurie lietuwininkai Szenandoyje pradejo dukti užsitraukę per daug degtinės, lygei kaip ir pats rėdytojas 'Durnybės'. Welyku nedėldieni kaip tik no pietu iki pusianaktu wisuose krasztuose mėszo buwo girdėti riksmas, pesztynės, kur palicija nuolatos kruwinus susidraskiusius, wienplaukius, lyg galwijuš už apikaklu tęsė i turmą. Stasiulis gawo nekaltai i š kirtimus i galwą su kirwin, kur daktarai susiwo. Juozas Sztačas isz apmaudos ant kito pats sau su peilu smeigė i krutinę, bet ir tas nenusibaigė, kadagi daktarui pasisekė užlopyti skylę. Priesz Welykas Mikulėnė isz Wyganiao wyrui darbe ėsant butu iszbėgusi su mozuru, jeigu wyras gawęs žinią nebutu sulaikęs. Beje paskulas wakszčioja po Szenandori, kad Mahanoy Citės szinkorius Zeblackas szowęs i paczią, o paskui in sawę isz rewolwerio. Labai man yra nesmagu rasztyti tokias žinias i L. Balsą, bet ką-gi daryti, kad naudingo taip mažai szimet yra Szenandoryje, kur dar dėl ju musu brolei tik mislyja pradėti dirwą arti. O kada pasės!

Asz plowodamas apie nėkus bucziau pamirszės kiek gero pasakyti. Lenarkewyczius kelomis dienomis priesz welykas labai pasirodė szwelniu del lietuwininku dalindamas kožnam be skirtumo korteles i spawėdę dykai Nedėlę atgal trys beturczėi lietuwei susitaikė drauge ateiti tokiu kortelu, kurie wisi trys isz priezasties pažeistumo po kelis mėnesius be darbo buwo, o lyginantiesi piningai iszbarszkėjo; tiems kuningėlis atidaręs duris pasake: 'Won! kiedy piningu-us netu-uri'. Tarp tu radosi ir M. C., kuri Len. bene tyezia pakorojo už iszjuokimą Wytautinės. Mės žinome, dėlko Lenarkewyczius apsidėngė tuomi tarpu szwelne szuiba, nės jau reikia daug lietuwiszku piningu dėl pastatymo naujos, didelės bužnyczios ponams lenkams. Bet kas-žin ar lietuwininkai ant to sutiks? Apsižiurėkiamė!

M. Juszka.

PRANCUZIJA rupinasi netik apie sawo armiją, dėl kurios 1856 m. isz

da wē 478.668.729 franku, o 1884 m. 880.127.055 fr., bet ir apie apszvietimo reikalus, taip kad ir ezia iszdawimai prie treczios republikēs pasikēlė no 33 ant 131 milijono franku. *Augsztesniu mokslawiecziu* Prancuzija turi 16 akademiju, 17ta yra statoma dēl Algerijos. Tose akademijose yra 15 skyriu del gantos mokslu, 15 dēl literaturos, 6 del medicinos, 13 dēl tiesu ir 3 augsztesnės mokslawietės dēl pharmaceutu. Prie tu skyriu mokina 1000 propesoriu. Tai wis ne daug mažiaus kaip Wokietijoje, kur skaito 19 uniwersitėtu su 2000 mokintoju ir 22000 mokintiniu, kur reikia atminti, kad Wokietija turi 1° milijonu daugiau gywentuju negu Prancuzija. Studentu Prancuzijoje 1876 m. buwo 7270, o dabar 17.800; daugiausejju randame skirsniuose gantos mokslu ir literaturos. Dēl mokintiniu yra daug nauju irėdniu, k. a. keletas szimtu stipendiju, potam kningynai, rankei, laboratorijos, zoologiszkos stotės, botaniszki daržai; wis tai parengta tapē už didelus piningus. — *Widutiniu mokslawiecziu* Prancuzija turi 95 licėjus su 90.400 mokintiniu, prie to dar prisideda 9600 mergelu. Skaitlus mokintoju no 1880 m. pasikēlė no 2350 ant 3143, ir ju pagalbininku no 900 ant 1454. No '80 m. ir dēl mergu tapē irengtas widutinis mokslas; tam tik u irėdniu yra 35 su 5000 mokintiniu, paszalinius mokslus lanko 4500 mokintiniu. Ir ezia yra daug stipendiju. — *Žmoniu apszvietimo mokslawietēse* iwyko trys reformos: už mokslawietę nemoka, kožnas ją turi lankyti ir mokslawietē tapē wisai swētiszka. 1877 m. budžetas tu mokslawiecziu iszneszē 12, o dabar peraina 75 milijonus. 1876 m. buwo Prancuzijoje 61000, o dabar 630 0 žmoniū mokslawiecziu randasi. Skaitlus mokintoju po 1883 m. pasikē,ē no 83.000 ant 102.000; tarp 83000 buwo 7000 wyriszku ir 20000 moteriszku mokintoju, prigulincziū prie kongreganistu; dabar yra tik 3000 wyriszku ir 141000 mot. mokintoju tokios weislės. Pagal apszvietinimo istatymą no 29 d. spalū 1886 m. po 5 metu neliks nei wieno kongreganisto prie walstijos mokslawiecziu. Skaitlus *moksliniu waiku* abieju lycziū, drauge imant ir parengtines mokslawietes, 1877 m. buwo 4.200.000; dabar lanko 6¼ milj. waiku parengtines mokslawietes. Be mokslo liekasi dabar tik i 200.000 waiku. Drauge skaitlus paplatintu žmoniū mokslawiecziu su paplatintu mokinimo planu pasikēlė no 50 ant 700, kurio dabar turi 30.000 mokintiniu. Prie tu mokslawiecziu yra i 2000 walnu wietu; iszdawime i walstijos no 1878 m. pasikēlė no 110.000 ant 900.000 fr. Isz tu tik mokslawiecziu pernai 5000 žmogystu perėjo ant prekystos, i žiamesnę walstijos tarnystę ir ant mokintoju. *Skaitlus mokintiniu*, baigiancziu paplatintusias mokslawietes su paludyjimu ju subrendimo, siekia 150.000. Widutinis skaitlus rekrutu nemokancziū skaityti nei raszyti nupuolē no 15 ant 11 proc. O no kitu metu žinoma tas procentas bus dar mažesnis, nēs jau apsireiksz iwyksnis anu nauju mokslawietiniu istatymu.

Szitos skaitlinēs parodo gana ayszkei, kokia permaina iwyko Prancuzijos mokinime no 10 metu atgal dēl gero tolynžengybės. Neitgai trukus republikē suwalys gražiausius waisius isz to, ką ji pasėjo su taip daug triuso ir kaszto.

Ir mės lietawininkai prisižiuorkiams prancuzams ir pasimokiniamė isz ju protingumo.

WOKIETIJOJE Berlyno prieglaudos pawargėlu draugystė sawo 17metriame praneszime sako, kad 1886 m. ji priglaudė 125.522 žmoniū, tarp tu buwo 107.794 wyrai ir 18.428 moteris, mergos ir waikai. O no pat uždėjimo tos draugystės tapė paglobta 1.712.479 žmonės. Iemė tą metą draugystė 60.760.25, o iszdawė 34.714.84 markiū. Turtas draugystės nesza 349.989.14 markiū.

Statistika dwasiszškai iszirusiu žmoniū H a n n o w e r i o beprocziū irėd-nėje: tarp 1100 beprocziū likusiu no 1885 m. buwo bewėik treczia dalis proto prastojusi per pawaldymą ligos no tėwu, ir czia moteriszkos daugiaus nuken-czia negu wyrai, nės isz 310 paweldėjusiu beprotystę radosi 179 arba 58 proc. moteriszkuju. Kitar trukumas kraujo yra priežastimi dwasės surjimo: 226 sirgo dėlto isz 459 priimtuju. Daugumas isz tu nelaiminguju susilaukia ilgo amžiaus, taip isz 174 mirusiuju buwo 12 gywenę per 80 metų, 50gi no 60 iki 80 metu. Procentas pasweikusiuju buwo mažas, 64 isz 459 iszėjusia ir mirusiu žmogystu arba 14 proc. Wienas jau sėdi beprocziū name per 43 metus, o kitas jau 12tu sykiu sugryžo i ji...

Pagal 'Gotos genealogiszką kalendoriu' 1884 m. Auropoje iszdawė ant armijos Wokietija 599.576.830 fr., Prancuzija 880.127.055 fr., Austrija 294.740.161 fr., Rusija 921.860.176 fr., Italiija 261.749.516 fr., Turkija 288.700.000 fr. it. tt. O no to laiko iszdawimai wisu walstiju tapė padidinti; nėsant piningu walstijos užtraukia skolas; skolu wisos Auropos walstijos 1884 m. turėjo 118.745.737.573 fr., o dabar gal jau siekia 100.000 milijonu markiū. Ir reikia atminti, kad žmonės turi netik tokią skolą atmokėti, bet ir palukius.

RUSIJA. Odessoje suimta 260 žmoniū už prigulėjimą prie rėwolucijisz kosuokalbio. Caras newažiuos i Krimą bijodamas žmoniū sukilimo.

Katkowas labai užpuldinėjo ant minystro wainos Gieršo. Caras uždraudė Katkowui vykti i užrubeži dėl pasimatymo su Boulanger, minystru prancuzu.

Caras wėl nori isz užrubežio gauti piningu ant paskolės; pereitą syki jam tame Bismarkis padėjo, ir Bleichröderis tarnawo; bet dabar nežinia, ar atsiras toks kwailys, ką duos piningus negalėdamas tikėtiesi, jog gaus juos atgal. Taip carui einasi, kaip Lessepsui, kuris stengdamasi pabaigti kasimą Panamcs kana-ło buwo nuwykęs i Berlyną pasisko'inti piningu, bet nėko negawo. Wienok galima tikėtiesi, kad Lesseps kuomet sawo skolą sugražins, o caras.. nėkuomet; juik jis ir palukius užmoka tiktai naują paskolę darydamas.

Rusijoje isitaisė „Walna Draugystė" dėl kowojimo priesz despotybę caro ir dėl pakėlimo Rusijos politikiszškai, ekonomiszškai ir kulturiszškai.

Eina kałbos, kad rusiszkas laikrasztis Petropilėje „Graždanin" tapė kon-fiskawotas už atspausdinimą protėsto studentu sądoros priesz adresą nusiustą carui, isz ko uniwersitėtas gėdą turęs; studentu pareiga lėsanti kowoti priesz carizmą

NORWEGIJOJE soćijalizmas kassyk gilaus szaknyjasi nežiutint i tai, kad tušos darbininku draugystės soćijalizmą nori panaikinti kaipo 'swetimžiamiszką užaugli'. Czia yra daroma daug susirinkimu dėl bedarbio. Ne per senei wyresnybė konfiskawojo ganta-istoriszką romaną po užraszu 'Albertine', paraszytą P. Kioogh'o, ir darbininku galybės drange su liberoliszkais laikraszezei^{is} pakėlė protestą priesz tai. Ant gašo paminėsiu, kad Kristjanijoje tapė isteigta Internacijonaliszka draugystė dėl apszwietimo darbininku.

DANIJOJE skyrinuose iszrinkta 26 žmones stojanczius už wyresnybę, kurie gawo 83.000, ir 75 sąnarius prieszginius wyresnybei, gawusius 138.000 balsu. Tikėjimo reikašu minystras Skawenius turi buti antru sykiu renkamās. Danijoje yra draugystė wardu 'Widurnaktinė pasiuntinystė dėl kowos prieszais kekszawimą', lyg kad kekszawimas bus praszalintas pas. unčinyntėmis!

SUW WALSTIJOS. Isz Auropos labai dauginasi iszeiwystė; pereitąją tik nedėlę atplaukė i Naujorką 13.595 iszeiwiu; daugiausei atkelanja skandinawai, italai ir airei.

Naujorke	prie	1.506.299	gywentoju	yra	9.766	licencijos	ant	karcziamu.
Brooklyne	„	566.663	„	„	3.012	„	„	„
Buffalo	„	155.134	„	„	2.133	„	„	„
Albany	„	90.759	„	„	902	„	„	„

CHICAGO. Nesenei budamas Paryžiuje tarp kėlu tikru, nesenei atwažia wusiu lietuwiu mažai ką galėjau dirbti ant naudos musu giminei, daug darę trakdymu lenkai, su kureis reikėjo be palowos westi ginezus. Isteigėme ten draugystę 'Želmuo', kurios yra mēris: wisokeis budais traukti lietuwininkus i susiwienyjimā, gywenti meileje, neszti wienas kitam broliszkā paszūpā, o ĩbiausei szelpti ir plātinti lietuwiszkus rasztus dėl apszwietimo musu giminės.

Chicagoje draugystė s. Kazimėrio isitaisė knigynā; gerai yra, kad lietuwininkai wienyjasi, draugystėje yra galima kalbėti apie reikašus lietuwininku. Apie L. Bałsą girdėjau budamas Paryžiuje ir Genėwoje, ir nedywai, nės tiktai wienā Bałsą turime, kuris traukia lietuwininkus darbininkus isz tamsybės.

Grinius.

Apie Kraszewski, kuris nesenei mirė Genėwoje, paduosime žiniā kitame numeryje.

 Rėdystė L. Bałso pradėjo pardawinėti szifkartes, mainyti piningus, tuos siuntinėti i Auropą ir tt. Žinote, brolai, kad swetimi žmonės tankei apgauna musu wiengenczius; delto mēs dabar dėl gero sawo wiengiminiecziu isitaisėme agenturā, ir tikiamėsi, kad lietuwininkai reikašuose kelonės i Auropą ar isz Auropos i Ameriką ar reikašuose siuntimo piningu kreipsiesi prie musu, kurie teisiausei ir pigiausei tuos dalykus parupinsime. Dėlto, brolai, neužmirszkit^e priłaikyti rėdystę L. Bałso ir tame.

J. Szlupas.

 Rėdystė L. Bałso tapė perkraustyta ant: Orchard st., No 197.

X Brolai! skaitytojai L. Baļso! Jau pasibaigē 3 mēnesei szitu metu, dėlto praszome, idant pasiskubintumēte užsimokēti prenumeratā. Primename, kad daug yra tokiu, kurie rēdytei yra skolingi už 1886 m., o kiti ir už 1885 m. Mēs brolei neēsame pinguoti, dėlto ir atsiszaukiame i skolipinkus, pasitikedami ant ju sąžiniszko atsiteisinimo. Rēdytē.

16 R

geri
ginė
Kož

pard
giau
turi
kuri
szu
Nam

13
pard
mēs
yra
ir sy
riu.
Reib
ir i

Dray
prek
kitu
abro
maž
Dar
Užsi
aw

HOTELIS LENKISZKAS

Leono Alberto *KRYGIERIO*

16 *Rivington st.* *NEW YORK.*

Krautuwė wyno, alaus ir kitokių gėrimų, podraug Restauracija, ir sveiginė wietā Lietuwiszku draugyszių. Kožną subatą szwėžios deszros ir kopustai.

O'NEILL BROS

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausei wisame walscziuje. Taip-giturime sąkrową skrynuczių ir grabų, kuriuos mės pigiaus padarome ir ant szmokeszczių duodame.

Namuose Shanks *O'NEILL BROS.*

Main st. Shenandoah Pa.

LENKISZKA APTEKA,

138½ *Division st. NEW YORK.*

parduoda wisokias gydykles szitos žiamės ir isz swetur. Ligoniams duodama yra patarmė. Specijalistas paslaptose ir syfiliškose ligose dėl wyru ir moteriu. Susisznেকama ir lietuwiszka. Reikaŭantjantiems siunczių gydykles ir i farmas.

Dr. K. Smakowski

KRAUCZISZKAS KROMAS.

Drapanas dėl draugyszių galima gauti; prekia 12 procentu pigiaus ne kad pas kitus tame mēste. Kas mēnesis pareina abrozai naujos mados, taip kad didis ir mažas gali naujausią madą pasirinkti. Darbas yra dailiausias ir be jokių klaidų. Užsipraszau draugus ir pažystamus pas

S. Main st. Shenandoah Pa.
Andrius GRYNEWYCZIUS

LEONAS WYSZNIAUCKAS,

žinomas gerai lietuwiams Amerikoje, gywena po *No 382 Grand st., New York,* dabar atidarė *AGENTURA,* tai yra parduoda szifkortes, iszmaino pinigus, parduoda tikietus ant geležinkelu ir tt.
už pigiausią prekią.

UŽNIAMUMIECZEI pas UŽNIAMUNIETI!

Ateikite aplankyti mano walgiumą, o nepasigailėsite. Taworai yra szwieži, geri ir pigus.

KAZYS BUTKEWYCZIUS.

ant *Main st.* priesz pacztą

Shenandoah Pa.

T. V. JARVIS CHRISTOPHERS,

advokatas [counsellor at law]

NOTARY PUBLIC

5 & 7 *Murray st., New York,*

Grinczia 34 35 & 36. 10 ryt. iki 6 wak.

Gywenū: 146 Madison st., New York,

iki adynai 9.30 rytą ir no 6 iki 7.30 wak.

Kniugos ant pardavimo.

REDYSTEJE Act. BALS, 19 Orchard st. New York.

Auszros Kalendarius ant 1885 ir 1886 m. po 25 centus.

Tėvynainių giesmė Wyturio 15 centu.

Oszkabalų dainos 25 centu.

Lietuviszkas sziupinis 15 centu.

Drazdausko swētiszkos ir szventos giesmės 15 centu.

Miglowaros dainos 25 centai.

Nėrio pamokslai apie gaspadorystę 25 centai.

Auszra 1833-85 m. po pusanthro doro, o 1886 m. už 4 num. 80 c.

Žingras ir vaikas Jono Basanawycziaus 25 centai.

Witoloranda Kraszewskio, dwiejose kniugose, 75 centai.

Užduotynas, norintiems pasimokinti rokuodu, 40 centu.

ABECELA ir taip mokintuvė dėl waiku, isz kurios yra galima iszmokti skaityti, raszyti, suprasti gantos atsitikimus ir iszsimokinti wisus poterius. 30 centu.

Keli žodžei apie auginimą. 25 centai.

Iszganymas wargdienio, 18 centu.

Musu žydai ir kaip no ašū turime gintiesi, 25 centai.

Politikiszka tragedija PATKULIS 25 centai.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main st. Shenandoah Pa.

Krautuwė miltu, mėsos, szieno. taip-gi ir kitokiu daigtu tinkancziu prie namu ir stało. Taip-gi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokite!

A. OWENS.

THOMAS SLATTERY

CZEBATU ir CZEWERYKU KROMAS pigiausias mēste. Dėl sulopymo primu pagal reikalą,

nainose Beddels Brick,

W. Centre st. Shenandoah Pa.

P. BARTIKOWSKY,

252 & 254 East Market Street,

Wilkes - Barre Pa.

Aukso ir sidabro taworai, Amerikiszki ir swetinu žiamu dziegorėlei, drapanos, skrybėles, kepurės, czebatai ir czewerykai, walgymai randasi manokrome. Ateikite ir neapsigausite wiskipirkdami pas manę!

P. BARTIKOWSKY.